

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det helsevitenskapelige fakultet, RKBU Nord

Utfordrende samtaler: En kvalitativ studie om undersøkende samtaler med barn som har vært utsatt for vold eller overgrep

Lill Cathrine Ekra

Masteroppgave i barnevern, 50 studiepoeng – mai 2017

Veileder Camilla Lauritzen

Sammendrag

Summary

Forord

Sitat

1	INTRODUKSJON	12
1.1	Tema og presentasjon av problemstilling.....	13
1.2	Bakgrunn for valg av tema.....	15
1.3	Konkretiseringer for oppgaven.....	18
1.4	Oppgavens oppbygging.....	19
2	SENTRALE BEGREPER.....	20
2.1	Særlig skikket person.....	20
2.2	Vold og seksuelle overgrep	20
2.3	Samtaler med barn i barneverntjenesten	21
2.4	Avhør av barn	22
3	TEORETISKE PERSPEKTIVER.....	23
3.1	Synet på barn før og nå	23
3.1.1	Barn som aktører	24
3.1.2	Samtaler med barn.....	25
3.1.3	Relasjonen mellom barn i forhold til barnevernkonsulent og særlig skikket person 25	
3.1.4	DMC, den dialogiske samtalemotoden.....	27
3.1.5	Barnet som subjekt og objekt	28
3.1.6	Profesjonelle barnesamtaler og kompetanse.....	29
3.1.7	Kommunikasjon og intersubjektivitet.....	31
3.1.8	Barneperspektivet.....	32
3.1.9	Samtalens og avhørets betydning for vold og overgrep	32
3.2	Juridiske rammer	34
3.2.1	Lov om Barneverntjenester, lovens formål.....	34
3.2.2	Barnets beste	35
3.2.3	FNs Barnekonvensjon.....	35
3.2.4	Forslag til ny barnevernlov og barn som rettighetsbærere	36
3.2.5	Sedelighetssaker, straffeprosesslovens bestemmelser og forskning.....	37
3.2.6	Tilrettelagte avhør av barn i Norge på Statens Barnehus	38
3.3	Barns pålitelighet og forskning.....	39
4	METODE.....	40

4.1	Kvalitativt forskningsdesign.....	40
4.2	Intervju som metode	41
4.3	Utvalg.....	42
4.3.1	Rekruttering av informanter.....	44
4.3.2	Gjennomføring av intervju	46
4.3.3	Transkribering	47
4.3.4	Validitet	48
4.4	Etiske betraktninger	49
4.5	Bearbeiding av data og analyse.....	50
4.6	Analyse, koding og kategorisering.....	51
4.7	Min forforståelse	52
4.8	Situering, begrensninger og styrker ved oppgaven	53
4.8.1	Situering.....	53
4.8.2	Begrensninger ved oppgaven	54
4.8.3	Styrker ved oppgaven.....	55
5	RESULTATER.....	56
5.1	Beskrivelser av kompetanse i forhold til å ha profesjonelle samtaler og avhør av barn	56
5.2	Ivaretagelse av barns rettsikkerhet.....	63
5.3	Barns deltakelse og medbestemmelse.....	70
6	DISKUSJON.....	75
6.1	Diskusjon av kompetanse i forhold til å ha profesjonelle samtaler og avhør av barn	75
6.2	Diskusjon om ivaretagelse av barns rettsikkerhet	79
6.3	Diskusjon om barns deltakelse og medbestemmelse.....	82
7	KONKLUSJON	88
8	VEDLEGG	90

Sammendrag

Hensikten med min masteroppgave er å forsøke å synliggjøre hvordan barneverntjenesten og politiet har utfordrende og undersøkende samtaler med barn som er utsatt for vold og seksuelle overgrep. Jeg har valgt å snakke med barnevernkonsulenter som har samtaler med barn og særlig skikkede personer i politiet som tar avhør av barn. Barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer samarbeider og tilrettelegger for avhør av barn når de utsettes for denne type omsorgssvikt. Det har de siste årene vært satset på forbedringer og kompetanseheving på dette feltet. I den grad det avdekkes vold og overgrep, er rutinen at det gjennomføres tilrettelagt avhør på Statens Barnehus. Denne masteroppgaven fokuserer på de som prater med og møter barna. Oppgavens problemstilling er: *hvordan beskriver ansatte i barneverntjenesten og politiet egen kompetanse om barnesamtaler, og hvilke utfordringer knytter de til undersøkende samtaler med barn som har blitt utsatt for vold eller overgrep?* For å svare på problemstillingen er det gjennomført en kvalitativ undersøkelse. Det er benyttet empiri fra åtte informanter. Funnene drøftes i lys av lovverk, artikler, tidligere forskning og studier. Resultatene kan oppsummeres i tre kategorier som er: *beskrivelse av kompetanse i forhold til å ha profesjonelle samtaler og avhør av barn, ivaretagelse av barns rettssikkerhet og barns deltakelse og medbestemmelse.*

Funn fra min studie viser at det er ulik kompetanse hos barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer i politiet når det gjelder samtaler og avhør av barn.

Barnevernkonsulenter har begrensninger og liten opplæring av metoder, mens politiet derimot har klare metoder støttet opp av forskning og faglig forankring. Ansatte i barneverntjenesten snakker ikke med barna det gjelder i tilfredsstillende grad.

Undersøkelsen viser at barnevernkonsulenter ønsker, men ikke får tildelt nødvendige opplæring og ressurser slik at de får økt sin kompetanse i samtaler med barn. En økning av de ansattes kompetanse i å snakke med barn kan synes nødvendig. Når det gjelder særlig skikkede personer i politiet framkommer det at det vil være fordelaktig om det var flere med denne kompetansen slik at alle avhør blir tatt innen lovpålagt frist.

Betingelsene vil da være mer tilstede for å kunne ha samme kvalitet i hvert eneste avhør. Undersøkelsen viser at de ansvarlige myndighetene kanskje bør ta ytterligere ansvar for å gi begge tjenestene bedre forutsetninger og rammevilkår, fordi

ressursmangel hos barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer kan bli en faktor som gjør det mindre bra for barna.

Undersøkelsen viser videre at avhør av barn over tid har endret seg fra at barn ble snakket med på lite strukturerte måter, til at de i dag høres i tilrettelagte former. Studien gir grunnlag for å tro at ordningen med tilrettelagte avhør følger lovverk og prinsipper og tar hensyn til hva som er viktig for barns omsorg og beskyttelse. Andre funn viser at kompetansen og ordningen som benyttes ved tilrettelagte avhør ivaretar barns rettsikkerhet bedre i dag enn tidligere. Til tross for dette er det noen bekymringer fordi dagens ordning ikke dekker det umiddelbare behovet som noen barn kan ha. Noen barn risikerer å måtte vente på tilrettelagte avhør i uker eller måneder, som kan indikere at barns rettsikkerhet i verste fall ikke blir ivaretatt.

SUMMARY

The objective of my master thesis is to highlight how the child welfare services and the police conduct challenging and investigating interviews with children who are exposed to violence and sexual abuse. I have chosen to talk to child welfare consultants who have dialogue with children, and to especially competent personnel in the police who perform interrogating interviews with children. These two groups of professionals cooperate and facilitate interviews with children subjected to this type of abuse. Improvements and the increase of competence in this field has been a priority in recent years. When abuse is identified, the routine procedure is facilitated interviews performed at the Statens Barnehus (the state run “House of Children”).

This thesis focuses on the ones who talk to and meet the children. The topic discussed in the thesis is: *how do employees in the child welfare services and the police describe their own competence regarding interviewing children, and what challenges are they presented with when having interrogating dialogue with children who have been victims of violence or abuse?* To answer these questions, a qualitative examination has been performed, using input from eight informants. The findings are discussed with regard to legislation, published articles, previous research and studies. The results can be summarized in three categories which are: *description of competence level regarding having professional dialogues with and interrogating interviews of children, securing the legal rights of children and, finally, the participation and codetermination of children.*

Findings from my study show varying degrees of competence amongst the child welfare consultants and police staff with special competence, with regards to interviewing children. The child welfare consultants have limitations and little training in the area of methods, while the police, on the other hand, have clear methods supported by science and professional grounding. Staff in the child welfare services do not talk with the children to a satisfactory degree. The study shows that the consultants want to receive but are not given the necessary training or resources to increase their competence in communicating with children. A heightened level of competence in talking with children would appear to be necessary for the employees. When it comes to especially qualified police staff, the study shows that it would be beneficial with more staff with this competence in order to perform all interviews within the deadline set by legislation. The conditions for performing every single interview with the same degree of professional standard would then be improved. The study shows that perhaps

the authorities should take further steps to improve the conditions and resources of both services, because a lack of resources for child welfare consultants and especially competent personnel can become a factor that could have a negative impact on the children.

Furthermore, the study shows that the way in which interviews are being conducted have changed from children being talked to in an unstructured manner, to being listened to within facilitated settings. The study suggests that the scheme of facilitated interviews is in accordance with legislation and principles, and takes into consideration what is important for the care for and protection of children. Other findings shows that the competence and settings of facilitated interviews secure childrens legal rights better today than previously. In spite of this, there are some concerns because todays practice does not satisfy the urgent needs of some children. Some children risk waiting weeks or months for facilitated interviews, which indicate in a worst case scenario childrens legal rights are not being fulfilled.

FORORD

Til tross for utfordringer som kom inn i mitt liv og som jeg var usikker på om jeg klarte å beseire, opplever jeg å ha kommet styrket ut av både opplevelsene og med en masteroppgave levert. Jeg er uendelig stolt over å ha nådd mitt mål med denne studien! Jeg har ervervet viktig kunnskap og vokst som person, som en hjelper i et viktig arbeid, barnevern. Det tok ikke lang tid før jeg smertefullt måtte erkjenne, at jeg som en av «de dyktige», måtte gå dype runder med meg selv og innse at min kunnskap fra før, også besto av tilkortkommenhet. De dørene som studiet åpnet opp for, har jeg tatt i mot med både sorg og glede. Jeg har gitt slipp, for å åpne opp og ta innover meg større perspektiver. Det har vært en fin og lærerik tid.

Tusen takk til min veileder Camilla Lauritzen for stødig, trygg og god veiledning. I tillegg til å være kunnskapsrik og klok som jeg har fått nytt fordeler av, er du også en veldig flott person. Takk for samtaler og tid meg deg.

Til Rita, som var den første som åpnet opp og ga meg mulighet for å ta Master i Barnevern, uten deg ville jeg aldri ha kommet i gang. Du var viktig for meg i en krevende periode av mitt liv, tusen takk Rita. Takk også til tidligere kollegaer på Høgskolen i Harstad som støttet meg.

Kjære Kari, tøffe, dyktige damen som gav meg medvind på NAV, ikke alle arbeidsplasser som gir rom for å ta Master i Barnevern på NAV. Du hadde troen på meg, takk Kari! Tusen takk også til alle fantastiske kollegaer på NAV Harstad som støttet meg.

Til mine tidligere kollegaer over mange år i barneverntjenesten i Harstad, de av dere som trodde på meg og heiet meg frem – savner dere alltid, og setter pris på hver og én av dere.

Verdens flotteste Inger – som uansett og til enhver tid fremhever min person og min kompetanse, jeg er takknemlig for alt det du har lært meg og opplever meg heldig for din urokkelige tro på meg. Tusen takk Inger.

Mine to uvurderlige venninner og kollegaer, Mona og Linde, ingen er som dere. Da jeg sluttet i barneverntjenesten for å kunne ta Mastergraden, var deres støtte uvurderlig og

intet annet en fantastisk. Det kostet å stille opp for meg selv, så hjertelig takk for trøst, tro og hjelp. Ikke minst treffpunkt og samtaler om livets små og store begivenheter.

Unn Karin min kjære venn, som i samme perioden også har tar sitt Masterstudie i Ledelse – tusen takk for vår fine relasjon, for dine faglige innspill, gode råd og støtte i mitt studie. Det har fått meg videre mange ganger og gitt nytt pågangsmot. Du er toppen!

Mine kjære venninner Hege og Karita, tusen takk for all deres tålmodighet, godhet, raushet, råd og oppmuntring gjennom hele prosessen. Deres tro på meg har gjort godt. Takk for korrekturlesing og gjennomlesning og for alle gode samtaler som har gledet og løftet meg videre. Dokker er gull!

Min skatt Nina, som jeg startet denne reisen med. Vi møttes «første skoledag» der vi ble forelsket, som venninner i en livslang relasjon. Vi går aldri over. Fra innerst i hjertet, tusen takk for at du er du, for alle faglige og mindre faglige samtaler, for dine konstruktive råd, refleksjoner, klokhet og inspirasjon til studien og oppgaven. På denne reisen har vi delt oppturer og nedturer, du har gitt meg så mye. Jeg heier på deg!

Til mine søstre og foreldre, som hele veien er der for meg og har tro på meg, uansett hva jeg foretar meg. Takk for vårt samspill, for deres glede over mitt valg av studie og for at dere er der for meg som mine sterke støttespillere, alltid.

Våre kjære barn, Noah, Benjamin og Brede, samt fine Jonas og Mariell, takk for tiden jeg dessverre måtte ta fra dere for å sitte å holde med studiet og oppgaven. Dere har vært til min aller største inspirasjon. Takk for deres kjærlighet, varme og tro på meg som mamma og person. Uendelig glad i dere.

Heldige meg som har hatt et fantastisk medmenneske ved min side gjennom dette studiet, min skatt av en mann, min beste venn og kjæreste. Det du har gjort for meg skal jeg aldri glemme. Din tålmodighet, ro og unike evne til å løfte meg har gang på gang vekt meg og ført meg videre i oppgaven. Du er både smart, snill, klok og kjekk med skjegg, jeg bare digger deg og livet mitt med deg! Tusen takk Lennard, dette har vi gjort sammen.

Mitt ønske for masteroppgaven er at den kan bidra til å fremme, løfte og styrke barns stemme og perspektiver.

Harstad, 14. mai 2017

Lill Cathrine Ekra

*«Du må danse en dans med barna for
at det skal være vellykket»*

(Sitat informant 1)

1 INTRODUKSJON

Vold og overgrep mot barn er et alvorlig samfunnsproblem. Vi vet at dette er skadelig for barns helse og utvikling. Langvarig og omfattende stress som følge av vold og seksuelle overgrep kan utløse fysiske og psykiske utfordringer (Dyregrov, 2010). Barneverntjenesten arbeider for å forebygge, kartlegge, hjelpe og støtte barn som er utsatt for vold og overgrep og kan ha samtaler med barn vedrørende dette (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Politiet skal avdekke vold og overgrep og i en eventuell etterforskning skal de sørge for tilrettelagt avhør når det er mistanke om slike handlinger. Barn skal høres om hendelser de er utsatt for. Hensikten er å bidra i vesentlig grad til at saken opplyses og at barnet sikres og vernes der det blir avdekket straffbare forhold (Forskrift om tilrettelagte avhør (2015)).

Gjennom faglig og praktisk erfaring har jeg hatt en stor og økende interesse for arbeidet med samtaler og avhør av barn. FNs barnekonvensjon, barneverntjenesteloven og barneloven legger føringer for at barn har rett til å uttale seg i både administrative og rettslige saker som angår dem (Barne -og likestillingsdepartementet, 2009). Føringer i lovverk og utøvende praksis hos barneverntjenesten og politiet gjennom de siste tiår, har derved ført til mer fokus på barnets stemme (Ibid.). I følge Strandbu (2011) var barn tidligere mer perifere, til i dag å bli hørt i mer strukturerte former. Jeg har som fagperson tro på barnets kompetanse og at de skal anerkjennes for sin historie. Selv om det registreres mange anmeldelser for vold og overgrep, blir 70% av sakene henlagt med bakgrunn at volden og overgrepet ikke var beviselig og at vitnenes og de utsattes forklaringer ikke kom til å holde i en hovedforhandling (Hansen, 2015).

FNs konvensjon om barns rettigheter går ut på at barn har rett til deltakelse i alle forhold som berører det og barnets mening skal vektlegges (Barnekonvensjonen, 1989). Barnekonvensjonen er en av de mest omfattende konvensjonene om menneskerettigheter som FN har forhandlet frem (Ibid.). Dette reflekteres også i Lov om Barneverntjenester, men også i barneloven, barnehageloven, opplæringsloven, sosialtjenesteloven og pasientrettighetsloven (Strandbu og Vis, 2008). Med god og organisert faglig forankring, tenker jeg at hjelpeapparatet kan være med på å løfte og

styrke barnet slik at barnets fortelling fremmes. På denne måten kan en imøtekomme lovverket og en tilrettelegger for barns rett til å si sin mening og bli hørt. En kan også få frem ulovlige hendelser barn kan ha vært utsatt for (Strandbu og Vis, 2008).

Fagpersoner i barneverntjenesten og politiet har gjennom studier tatt en høyere utdanning. I følge Barne- og likestillingsdepartementet (2009) gis det en sentral tilråding om at ansatte i barneverntjenesten skal ha nødvendig kompetanse for å realisere barnevernets mandat. Jeg undrer meg over politiets og barneverntjenestens bakgrunn, utdanning og metoder kan legge føringer for, eller ha betydning for hvordan barnets fortelling kommer frem? Blir barnets uttalelser formet av den som kommuniserer med barnet? Jeg er i denne oppgaven opptatt av og interessert i hvem disse fagpersonene er, hvem er de som får barnets stemme frem og hvordan legger de til rette for det?

1.1 Tema og presentasjon av problemstilling

Dersom det i straffesaker er mistanke om at barn er utsatt for vold og overgrep, skal det gjennomføres tilrettelagte avhør av barn (Forskrift om tilrettelagte avhør (2015)). Det skal i hovedsak gjennomføres innen 1-3 uker. Fra 2013 til 2016 er det en betydelig økning av tilrettelagte avhør. Om en tar med supplerende avhør og fortsettende førstegangsavhør, ble det gjennomført 5955 avhør i 2016. I 2013 ble det gjennomført 2652 avhør, en økning på 125% frem til 2016. Avhør som ikke ble gjennomført innen frist omhandlet kapasitets- eller ressursmangler i 63% av tilfellene. Særlig gjelder dette kapasitetsmangler hos de som foretar avhør på barnehusene. 8% av fristbrudd er på bakgrunn av ferie (Politidirektoratet, 2016).

Justiskomiteen ved Stortinget besluttet å benytte nye modeller vedrørende tilrettelagt avhør av barn for å bedre rettssikkerheten for barn og foreldre. I september 2015 ble det kunngjort en ny bestemmelse i straffeprosessloven, Prop 112 L (2014-2015), Endringer i straffeprosessloven (avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner) vedrørende barn som blir tatt avhør av. Bestemmelsen går ut på at barn kan

bringes inn til avhør uten at voksne som er mistenkt for vold og overgrep siktes først. Dette også i forkant av et eventuelt rettsmøte for blant annet å kunne avdekke og forebygge vold og overgrep, slik at barn og sårbare voksne kan bli bedre ivaretatt. Tidligere ble den voksne mistenkte pågrepet samtidig med at barn ble tatt dommeravhør av (Prop 112 L (2014-2015)).

Barneverntjenesten blir ofte kritisert for å ikke ha nok samtaler med barn (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Selv om barnevernkonsulenter er pålagt å snakke med barn, gjøres ikke dette ofte nok (Ibid.). Barn får i følge Gulbrandsen, Seim og Ulvik (2012) i liten grad være med å snakke om hva som skal skje med dem, eller får uttale seg om hvordan de oppfatter sin egen situasjon. Det kan dreie seg om flere årsaker til at samtaler med barn ikke blir gjennomført (Ibid.). I Norges offentlige utredninger nr. 8 ved Barne- og likestillingsdepartementet (2009) formidles det at forskning viser at barneverntjenesten i mindre grad snakker med barna saken gjelder blant annet på grunn av frykt for å gjøre feil, usikkerhet for hvordan samtalen skal gjennomføres og at barnevernkonsulenter synes det er vanskelig å få til meningsfulle samtaler. Det er flere grunner til at realisering av barns deltakelse i barneverntjenesten har bydd på utfordringer (Strandbu og Vis, 2008). Dette kan omhandle uklarheter ved hvordan få tak i barns perspektiver, på hvilken måte en kan inkludere barns perspektiver, samt hvordan en kan få i gang prosesser med barns deltakelse (Ibid.).

Gjennom min egen erfaring har jeg sett at det kan være ulik praksis i barneverntjenesten når det gjelder samtaler med barn og at dette gjennomføres på forskjellige måter. Den muligens ulike praksisen kan være påvirket av ulike rammer som blant annet barnevernkonsulentens vurderinger, kontorets kultur, manglende metoder, stress, utfordrende saker og leders føringer. Dette kan slik jeg ser det, tenkes å ha betydning for om barnets stemme kommer frem eller ikke. På denne måten kan det bli opp til den enkelte kommune, barnevernskantor eller barnevernkonsulenten for hvordan de snakker med barn (Strandbu og Vis, 2008). Regjeringen ønsker å gjøre forbedringer i de enkelte barneverntjeneste når det gjelder barns rettigheter til å bli hørt og det er

foreslått at barns rett til medvirkning skal styrkes (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

Denne oppgaven handler om ulike utfordringer barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer i politiet opplever når de skal gjennomføre undersøkende samtaler med barn. I min studie ønsker jeg dette mer synliggjort. Jeg har valgt følgende problemstilling:

Hvordan beskriver ansatte i barneverntjenesten og politiet egen kompetanse om barnesamtaler, og hvilke utfordringer knytter de til undersøkende samtaler med barn som har blitt utsatt for vold eller overgrep?

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets mening skal vektlegges (Barnekonvensjonen, 1989). Etter at Barnekonvensjonen ble ratifisert, ble den en del av Norsk lov i 2003. For barn i barneverntjenesten er dette viktig i forhold til samarbeid, ansvar og samordning med politiet når barna skal til eller har vært i tilrettelagt avhør. Dette fordi barneverntjenesten i de fleste tilfeller skal fortsette oppfølgingen av barnet i tiden etterpå (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014).

Proessen med samtalen og bli hørt og lyttet til, har betydning for at barn og unge får være deltaker i egen sak og får mulighet til å påvirke egen sak (Strandbu og Vis, 2008). I følge Strandbu og Vis (2008) sin veileder «*Barns deltakelse i barnevernssaker*» er det i Norge en bred oppslutning om at barns deltakelse skal være et viktig fokus, ikke bare i barnevernloven, men også i andre lovverk.

I et doktorgradsstudium fra 2015 (Johnson, 2015) kommer det frem at etterforskere ofte har store gap mellom det de lærer og hvordan de gjennomfører barneavhør i praksis. Bare 2% av alle spørsmål som barn skulle svare på er åpne spørsmål av den

anbefalte typen, slik at barna lettere kan fortelle hva som har skjedd. Den andelen av spørsmål som kan virke negativt på barnets forklaring under et avhør, utgjorde hele 13% av spørsmålene som ble stilt (Johnson, 2015).

I tidsskrift for Norsk psykologforening beskriver Langballe (2007) om forskning av barns pålitelighet når de vitner i straffesaker. Det kom frem en bred enighet om at informasjonen barn gir ut fra åpne spørsmål i en fri, ekspansiv fortelling og med færrest mulig spørsmål fra intervjueren, inneholder minst feil (Langballe, 2007).

Redd Barna skrev en rapport i 2013 basert på innspill fra unge med egen erfaring fra barneverntjenesten, barnevernkonsulenter, forskere og organisasjoner. De gjennomførte en rundbordskonferanse om barns rett til å bli hørt av barneverntjenesten. Formålet var å innhente erfaring fra mennesker som på ulikt vis kjenner til virkeligheten og se på hvordan barn kan få styrket oppfyllelsen av sin rett til å bli hørt. Det ble gitt mange råd i rapporten, blant annet ber de barneverntjenesten snakke mer med barn på deres premisser og at de må ta deres synspunkter på alvor. Videre må barneverntjenesten bli flinkere til å nå ut til barn, samt involvere barn direkte når de beskrives av barneverntjenesten (Sommerseth, 2013).

Forskning viser at barn ikke blir hørt av barneverntjenesten i tilstrekkelig grad og at det er ulike forhold som gjør at dette hindres (Vis, 2004). På denne måten kan barn vies lite oppmerksomhet for sin egen situasjon og barnet får mangelfull informasjon. Det kan også resultere i at barn i mindre grad får mulighet til å ta avgjørelser i egen sak som berører dem. Barn skal høres og få mulighet til å være en aktiv deltaker i eventuelle tiltak rundt dem. Alle barn skal ha likt vern og barn under syv år skal også bli hørt (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). I 2013 uttalte daværende barneminister Inga Marthe Thorkildsen, at en bør få lagt om utdanningene slik at de som jobber med barn, lærer seg å snakke med barn. Hun sa også at barneverntjenesten bør komme mer ut av kontorene sine (Sommerseth, 2013).

I Norge har Langballe (2007) reist noen sentrale spørsmål gjennom sin forskning av barns fortellinger. Dette er spørsmål som retter seg mot om barn i samtaler med barneverntjenesten og i avhør hos politiet, *kan* fortelle fritt om sine opplevelser om vold og overgrep. Forutsetningene for dette beskriver Langballe (2007), er at barnet kan preges av relasjonelle forhold, indre egne forhold, kommunikasjonsformen de presenteres for, samt voldens eller overgrepets karakter. Påliteligheten bør i denne sammenheng sees i forhold til at barnets fortelling som regel blir løsrevet fra den konteksten den kommer fra og at barnets forutsetninger ofte da blir vurdert ut fra voksnes standarder (Langballe, 2007). Gamst (2011) beskriver at en barnesamtale handler om mer enn barns rett til å bli hørt, da en vesentlig anliggende er *hvordan* barnet blir hørt. For at barn skal få slippe til med sin kompetanse forutsetter dette gode måter å kommunisere med barn på (Gamst, 2011).

Gjennom egen erfaring fra barnevernsarbeid har jeg opplevd et behov for å rette fokus på hvordan lytte og få frem barnets stemme og deltakelse. Jeg har erfart ulike og varierende kompetanse og egnethet når barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer skal ha profesjonelle samtaler med barn. Min undring har mange ganger bestått av om fagfolk vet hva de har ansvar for? Videre om de er bevisst på hva de kan åpne opp for likeså stenge igjen for når de prater med barn? Jeg har sett fagfolk fra samme arbeidssted i barneverntjenesten og med lik utdanning, ha vesentlig ulike samtaler med barn og derved helt ulike vurderinger av hva som er barnets beste. Dette til tross for at begge følger Lov om Barnverntjenester § 4-1 (1992). Dette har skapt nysgjerrighet og refleksjoner hos meg og danner grunnlaget for min undersøkelse. Jeg har spurt meg selv om personlig egnethet eller yrkeserfaring har betydning? Kan kjønn utgjøre en forskjell? Har nyutdannede annen kompetanse enn fagfolk med mange års yrkeserfaring, og motsatt? Hvem er de profesjonelle som snakker med barn og hvordan planlegger de å få frem barnets stemme i sitt arbeid med å sikre at de får hjelp og trygge oppvekstvilkår, samtidig som lovverket de jobber etter forvaltes riktig? Dette er undringer som jeg mener kan være med på å besvare min problemstilling.

1.3 Konkretiseringer for oppgaven

Reglene for samtaler og avhør av barn har vært gjennom stor endring i løpet av de siste årene, der formålet med endringen er å styrke barns og voksnes rettssikkerhet og vern mot vold og seksuelle overgrep (Endringer i straffeprosessloven, 2015). Der barn tidligere ble snakket med på lik linje med voksne, har en nå regler som muliggjør nye tilnæringsmåter. Samtaler og avhør av barn er i dag mer tilrettelagt for barn og en har fokus på å få frem barnets opplevelser. I dag skal en følge den nye straffeprosessloven om tilrettelagte avhør av barn, som erstatter ordningen med dommeravhør (Ibid.). I barneverntjenesten er det nedfelt at en i undersøkelsesfasen kan ha samtaler med barn, med eller uten foresattes samtykke (Lov om Barneverntjenester, 1992).

Barneverntjenesten skal sende anmodning om etterforskning til politiet dersom de får meldinger som omhandler vold eller seksuelle overgrep (Samarbeidsrutiner, Tromsø politistasjon, Statens Barnehus Tromsø og barneverntjenesten i Tromsø kommune, 2016). I Straffeprosessloven § 239 (2015) er det nå avhører, altså den særlig skikkede personen, som skal ta avhør av barn og ikke dommere i Tingretten. Denne undersøkelsen tar utgangspunkt i hvordan mine informanter beskriver egen kompetanse om barnesamtaler og hvilke utfordringer de knytter til de undersøkte samtaler med barn når de er utsatt for vold og overgrep.

I denne studien omhandler alle intervjuene at informantene har hatt samtaler eller avhør av barn, uavhengig av antall samtaler eller om de har kort eller lang yrkespraksis. I arbeidet mitt fikk jeg mye informasjon fra informantene. Det vil være utfordrende for meg å skrive i detalj om all informasjon jeg fikk presentert. Jeg har derved valgt å trekke frem det som jeg anser som mest relevant for oppgavens problemstilling. I planleggingen av min undersøkelse hadde jeg et ønske om å delta og observere samtaler og avhør av barn. Dette viste seg vanskelig å gjennomføre på bakgrunn av behov for samtykke hos foresatte og barn, noe som ville være tidkrevende å innhente. Videre vurderte jeg det som lite etisk å foreta åpen eller skjult observasjon fra eksisterende forskningsetiske retningslinjer. Det måtte også søkes gjennom statsadvokaten for å få godkjenning. Samlet sett utgjør dette en prosess som ville tatt lengre tid enn hva som er gjennomførbart innenfor rammene av en masteroppgave. Jeg har derfor i denne studien snakket med informanter som har samtaler med og tilrettelegger avhør av barn. Jeg har

også valgt å snakke med en person på Statens Barnehus som arbeider med den koordinerende og rådgivende ordningen der tilrettelagte avhør gjennomføres.

I Endringer i Straffeprosessloven (2015) heter det «avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner». I intervjuene av informantene hadde jeg ikke utarbeidet spørsmål som dreide seg om denne delen av lovteksten og informantene kom ei heller ikke inn på dette gjennom sine beskrivelser. Det er derved en konkretisering med at avhørene informantene forteller om dreier seg om barn som er utsatt for vold og overgrep og ikke for «andre særlig sårbare fornærmende og vitner».

1.4 Oppgavens oppbygging

I oppgavens første del gis en introduksjon og en beskrivelse av bakgrunn for valg av tema. Deretter presenteres konkretiseringer for oppgaven med tanke på leserens forståelse. Videre har jeg valgt å utdype sentrale begreper slik at en har samme utgangspunkt for hva en legger i faglige uttrykk som benyttes gjennom hele oppgaven. Jeg har vektlagt teoretisk forankring som jeg ønsker å se funnene mine i lys av. Denne presenteres før kapitlet om valg av metode. Deretter presenteres resultater samt en oppsummering av det jeg fant. I analysen kom jeg frem til funn som ble gjennomgått og systematisert inn i hovedtemaer, deretter ble de delt i tre relevante kategorier. Jeg har benyttet en tematisert tilnærming i oppgaven. I resultatdelen presenteres hovedtema i mitt datamaterialet. Deretter har jeg diskutert hva resultatene mine betyr, blant annet sett om dette er i tråd med det en vet fra tidligere studier eller forskning. Etter dette drøftet jeg resultatene mine i lys av valgte teori. Til slutt har jeg forsøkt å konkludere ut fra hovedfunnene i oppgaven og sett om jeg fant svar på min problemstilling.

2 SENTRALE BEGREPER

Jeg vil i denne delen av oppgaven gi en redegjørelse for sentrale begreper som anses som viktig for forståelse og bakgrunnskunnskap for temaet i min undersøkelse. Jeg tenker dette kan være relevant for problemstillingen. I forhold til oppgavens drøfting og funn vil det derfor også være viktig å ha felles forståelse av begrepene, slik at en har samme utgangspunkt og rammer. For å gi forklaringer på hva jeg legger i begrepene og hva leseren oppfatter, har jeg derfor valgt å trekke frem noen av dem som kan være med på å opplyse og beskrive.

2.1 Særlig skikket person

Frem til de nye bestemmelsene i Straffeprosessloven av 2015, var det dommere ved Tingrettene som hadde ansvar for avhør av barn under 16 år (Rønneberg og Poulsson, 2000). I praksis var det slik at det var politietterforskere som i stor grad tok avhør av barn, der ansvarlig dommer fulgte avhøret via videooverføring. Dommeren skulle da se til at avhøret foregikk på en slik måte at barnet ble godt tatt vare på og viktige hensyn vurdert. Avhøret ble tilrettelagt slik at barnet kunne komme med en så klar og sannferdig forklaring som mulig (Ibid.). I den nye bestemmelsen er det åpnet for at påtalejurist med utvidet påtalekompetanse kan foreta ansvaret med å lede avhør av barn. I de tilfellene hvor det foreligger en politianmeldelse gir Statens Barnehus mulighet til at barn og unge som er utsatt for vold eller overgrep, avhøres av en person fra politiet. Denne personen skal være spesielt skikket eller utdannet til å snakke med barn og ungdom (Rønneberg og Poulsson, 2000). Forskriften i straffeprosessloven § 239 tredje ledd er at en særlig skikket person menes som en «person som kan kommunisere godt med barn og som er kjent med de rettslige krav til avhøret» (Rønneberg og Poulsson 2000: 119).

2.2 Vold og seksuelle overgrep

Per Isdal (2000) beskriver vold som en handling rettet mot en annen person og at denne handlingen krenker, skader, smerter eller skremmer personen. Handlingen får personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller at den slutter å gjøre noe den vil.

Seksuelle overgrep mot barn beskrives av SMISO (Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep) som at barn trekkes inn i seksuelle handlinger som de ikke er moden for, kan samtykke til eller kan forstå (SMISO, udatert). Kvello (2010) definerer seksuelle overgrep mot barn og ungdom som handlinger som krenker deres seksuelle integritet. Incest foreligger når det skjer fysisk og psykisk krenkelse av barn og unges seksuelle integritet, begått av noen de står i et avhengighetsforhold til, eller skjer fra noen i en sosial familietilknytning (Kvello, 2010).

I straffeprosessloven benyttes begreper som seksuell omgang, seksuell handling og seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd, i saker som dreier seg om seksuelle overgrep (Rønneberg og Poulsson, 2000). I følge Rønneberg og Poulsson (2000) omfatter seksuell omgang de mest alvorlige former for seksuelle overgrep for barn under 14 år, eksempelvis samleie, masturbasjon og slikking. Seksuell handling som er mindre grov, er eksempelvis beføling av kjønnsorgan. Dette gjelder barn under 16 år. Med seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd kan dette dreie seg om blotting, og gjelder for barn under 16 år. All omgang under den seksuelle lavalder som er 16 år er ulovlig og straffbar (Rønneberg og Poulsson, 2000).

Vold og seksuelle overgrep mot barn og unge er en vond og traumatisk opplevelse som innvirker sterkt i et barns liv på flere måter (Dyregrov, 2010). I de tilfeller der det er et familiemedlem eller en annen nær person som har utført vold eller overgrep, er dette ekstra belastende. Barn som lever med vold eller overgrep i nære relasjoner, kan ha vært eksponert for belastende opplevelser over tid av denne grunn kan barn og unge bli traumatisert. I følge Dyregrov (2010) kan barn på bakgrunn av dette få langvarige og ofte livsvarige konsekvenser for sin utvikling, både som barn og i egen voksentilværelse.

2.3 Samtaler med barn i barneverntjenesten

Lov om Barneverntjenester (1992) § 4-3 gir barneverntjenesten både en rett og en plikt til å foreta undersøkelse. Dette gjelder på bakgrunn av at bekymring er meldt til

barneverntjenesten og at den innen en uke er konkludert med undersøkelse. Dersom en melding skal undersøkes, må vilkårene i barneverntjenestelovens § 4-3 være oppfylt. Herunder i fjerde ledd, kan barneverntjenesten og sakkyndige om den er engasjert, kreve å få samtale med et barn alene (Lov om Barneverntjenester, 1992).

Samtaler med barn i barneverntjenesten reguleres også når barn er fylt 7 år, samt yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter selv. Lov om Barneverntjenester § 6-3 sier at barn skal informeres eller gis anledning til å få uttale seg i saker som berører dem, før det blir tatt noen avgjørelse. Dersom et barn er fylt 15 år og forstår hva saken gjelder, kan barnet opptre som part og gjøre partsrettigheter gjeldende (Lov om Barneverntjenester, 1992). I barneverntjenesten kan barnevernkonsulenter ha samtale og/eller observasjon med barn i undersøkelsesfasen. Dersom barn har vedtak om hjelpetiltak, eller en følger opp fosterbarn, har barneverntjenesten samtaler og møter med foreldrene og barna. Gjennom saksbehandlingen av vedtak og tiltaksplaner, gjelder barneverntjenestens oppfølgingsansvar for alle typer tiltak etter loven (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

2.4 Avhør av barn

Ved hjelp av en særlig skikket person skal avhør ivareta og ta hensyn til barnet på en skånsom måte. Hensikten med avhør i seg selv er at det i vesentlig grad kan bidra til at saken opplyses og at barnet beskyttes og vernes. På denne måten kan barnet slippe å avgi forklaring i en direkte hovedforhandling (Forskrift om tilrettelagte avhør (2015). Politiets oppgave er å foreta et avhør der barnet under trygge forhold kan fortelle om sine opplevelser. Dette med ivaretagelse og rettssikkerhet som ramme rundt seg (Ibid.).

3 TEORETISKE PERSPEKTIVER

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å presentere teori som kan ha relevans for studien. Jeg har vektlagt en teoretisk forankring som jeg senere i oppgaven ønsker å se funnene mine i lys av.

3.1 Synet på barn før og nå

Det hevdes av flere forskere at det var et paradigmeskift i synet på barn på 1980-tallet. Fra at barn var mer perifere og sett på som marginaliserte, i en slags utkantposisjon, er de i dag sett på som betydningsfulle samfunnsaktører (Strandbu, 2011). I følge Strandbu (2011) kan dette paradigmeskiftet politisk sett knyttes til utvikling av FNs konvensjon om barns rettigheter. Teoretisk heter det videre at denne prosessen kan henge sammen med en tiltakende interesse for barndom som forskningsområde i blant annet sosiologisk forskning. Barns juridiske stilling har også endret seg med tanke på at moderne familieliv og oppdragelse har barns interesse og er nå i sentrum. Siden 1990-tallet har det vært et økt fokus på foreldreskapet i Norge, men også i de fleste vestlige velferdsstatene. Refleksjoner over nye forståelser av hva barn trenger for å ha det godt er viktig. Samtidig er en også opptatt av hva som må til for å lykkes med et fremtidig voksenliv. Barn i sentrum med sin rett til å delta og å få rom til å ta beslutninger i eget liv, har endret barnets posisjon i samfunnet så vel som i familien (Strandbu, 2011).

Etter at barnekonvensjonen ble vedtatt har det vært en rekke utviklings-, forsknings- og implementeringsprosjekter som har omhandlet barns rett til deltakelse i viktige beslutningsprosesser. Barns juridiske stilling har endret seg og i dagens moderne familie har barn rett til informasjon og deltakelse når beslutninger tas. Både i offentlig så vel som den private arena (Strandbu, 2011).

I Norges offentlige utredninger, nr. 16 om barnevernloven formidler forfattere til Barne- og likestillingsdepartementet (2016) at dagens barnevernlov ikke er tilpasset utviklingen som har funnet sted de siste 20 årene. I dag er familiesammensetningene andre enn de var på 80-tallet som gjeldende lov baseres på. Dette kan reise ulike

utfordringer. En av dem er at globalisering og innvandring har ført til et økt spekter av kulturell, religiøs, språklig og etnisk bakgrunn i den Norske befolkning. Dette stiller høyere krav til blant annet kultur- og kommunikasjonskompetanse i barneverntjenesten (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

3.1.1 Barn som aktører

Forståelse av barn som aktører i vårt samfunn, går ut på at de gradvis har blitt mer likestilt andre kategorier informanter enn slik det var tidligere. I dag ønsker vi barns perspektiver, samt deres kunnskap om deres ståsted og synsvinkler (Strandbu og Thørnblad, 2010).

Voksne profesjonelle som har med barn å gjøre, har et særlig etisk og faglig ansvar for at barn skal få være en aktør i egen sak (Gamst, 2011). Når fagpersoner ikke snakker med barn om ting som vedrører dem er dette et brudd på barnets rettigheter (Gamst, 2011). Dersom barn i traumatiske situasjoner opplever forvirring og taushet, kan dette sees på som en skadefaktor for barnet i tillegg til krenkelsen eller krisen. Nettopp disse utsatte barna kan trenge mer enn andre å delta i egen sak, slik at de kan være en viktig aktør som kan uttale seg og bli respektert som hovedperson (Gamst, 2011). Aktørperspektivet innebærer også at barnet skal sikres en rettferdig og god behandling, enten barn ønsker dette eller ikke, fra de rundt som fatter beslutninger (Gjertsen, 2007).

Når barn bli klienter i offentlig system er det god grunn til å være oppmerksom på overgrep og krenkelser (Skau, 1992). Barns kan kjenne på avmakt i forhold til voksne i kombinasjon med betinget avmakt i forhold til hjelpeapparat. Det foregår en strukturell dobbelthet i forholdet mellom klient og hjelpeapparat. På den ene siden er barnet aktør i en hjelperelasjon, og på den andre siden aktør i en maktrelasjon. Disse to er knyttet sammen, og kan både gi konstruktive og destruktive erfaringer (Skau, 1992). Forholdet mellom hjelpe i offentlig system og barnet kan komme til å bli preget av dobbeltheten. Barn som aktør og som skal sikres, kan komme i en makt/avmaktsposisjon, med barn i den avmektige rollen (Skau, 1992).

Vi søker oppmerksomhet mot barn som aktører, som en anerkjent deltaker i spørsmål og saker som omhandler deres eget liv. Barnet er ikke lenger inkompetent, sårbart eller avmektig. Barnet er et anerkjent individ med sin kunnskap og posisjon, med egne refleksjoner, behov og synspunkter (Strandbu og Thørnblad, 2010).

3.1.2 Samtaler med barn

Øvreeide (2009) beskriver at en god samtale er som en levende prosess der det skjer et møte mellom personer med ulike lojaliteter og forventninger. Her bringes våre følelser, erfaringer og behov inn. En samtale er en utfoldelse av allmennmenneskelig egenskaper der en er i samspill med hverandre. Dette kan alle individer ha behov for og en grunnleggende evne til. I forhold til utfordrende samtaler med barn, kan dette bli oppfattet av voksne som vanskelig. Det gjennomføres for få samtaler med barn om deres utrygge situasjoner (Øvreeide, 2009). Beskrivelser fra Barne- og likestillingsdepartementet (2009) er at samtalen er det viktigste verktøyet for å nå målet om at barn skal fritt få uttale seg og si sin mening i saker som berører han eller henne. Videre at samtalen er en forutsetning for at en skal forstå hva andre mener og opplever (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Kinge (2016) retter fokus på hvordan en kan bli bedre på å snakke *med* barn og ikke *til* dem. Mange barn strever med begivenheter knyttet til dem og trenger at voksne ser dem. Barn trenger gode samtalepartnere, dette for at skal få hjelp til å uttrykke og forstå seg selv bedre. For å hjelpe barn så tidlig som mulig og forhindre at de utvikler større vansker, kan en ved hjelp av metodiske fremstillinger gjennomføre gode barnesamtaler (Kinge, 2016).

3.1.3 Relasjonen mellom barn i forhold til barnevernkonsulent og særlig skikket person

Det er i følge Gamst (2011) faglig og personlig krevende å ha samtaler med barn om vanskelige og sensitive tema. Når profesjonelle skal ha slike samtaler og innta et barneperspektiv der barnet er aktiv deltaker, krever dette trygghet, kunnskap og mot hos fagpersonen. Motivasjonen og evnen barnet har til å formidle sin fortelling, avhenger av hvordan det blir møtt og hvordan profesjonelle våger å møte barnets erfaringer følelsesmessig. For å bli forstått og oppleve tillit, kan barnet trenge en trygg voksen som kan nærme seg og ha evne til å lytte. På denne måten kan en tenke at

etablering av tillit mellom barn og barnevernkonsulenter eller særlig skikkede personer, forutsetter god tilnærming til kommunikasjon. Videre at en evner å ha en holdning til barnet som både får han eller henne til å huske og samtidig ønske å fortelle hva det har opplevd. Den profesjonelle må tåle å ta i mot utfordrende informasjon. Relasjonen kan beskrives ved at det er en klar sammenheng mellom den profesjonelle sin kommunikasjonsevne og barnets forutsetning for å få formidle seg. Relasjonen får på denne måten betydning for måten barnet blir kommunisert med (Gamst, 2011).

I følge Langballe, Gamst og Jacobsen (2010) blir barns pålitelighet stilt i tvil når de skal uttale seg, fordi det blir stilt spørsmål om informasjonen de kommer med er valid. Barn utsatt for vold og overgrep er særlig sårbare for hvordan de blir forstått og for hvordan de blir stilt spørsmål av profesjonelle voksne (Ibid.).

Inntil den nye ordningen med særlig skikket person i politiet kom i gang i 2015, var det som nevnt en ordning med dommeravhør som ble gjennomført ved avhør av barn. Denne inneholdt ikke en vurdering av barnets språklige, kognitive, emosjonelle eller sosiale forhold, men var et konkret avhør av barnet (Rønneberg og Poulsson, 2000). Ordningen kunne derfor ikke fange opp de mange forhold som er tatt med i internasjonal litteratur. Denne litteraturen vurderer barn på en bredere basis. Uten å komme nærmere inn på dette, nevnes kort at det ikke er intervju- eller avhørsdelen som her er ulik, det er sammenhengen og bredden som er ulik. I Norge ble de fleste dommeravhør foretatt av polititjenestepersoner, som var særlig utdannet innenfor området. Også kalt særlig skikket person. Den praksis som er blitt benyttet, er i stor grad fra den norskutviklede modellen til Gamst og Langballe fra 1997, som heter den dialogiske samtalemotoden, forkortet DMC (Rønneberg og Poulsson, 2000). I dag som tidligere, er det den særlig skikket person med egen videreutdanning etter bachelor på politihøyskolen, som skal ta tilrettelagte avhør av barn. Denne personen skal være skikket eller utdannet til å snakke med barn og ungdom. I den nye ordningen benyttes fremdeles modellen til Gamst og Langballe (Forskrift om tilrettelagte avhør (2015)).

I barneverntjenesten er samtalene det viktigste verktøyet for at barn som kan danne egne standpunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg. Dette før det tas avgjørelser som berører barna (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Samtalene og relasjonen som oppstår er en forutsetning for å forstå hva andre mener og opplever. Den viktigste muligheten til barnets innflytelse på beslutninger som skal tas, kan skje i samtalen mellom dem som skal ta beslutninger og dem beslutningen gjelder (Ibid.). I følge Gamst (2011) kan relasjonsarbeid i barneverntjenesten være ulikt i forhold til hensikt og situasjon. Barn trenger at de voksne som arbeider der hjelper dem gjennom følelsesmessige påkjenninger og ubehagelige opplevelser. I et samspill- og relasjonsarbeid, er det viktig at en følger barnets taktskifte. Barnevernkonsulenter har da i oppgave å være sensitiv ovenfor barnets behov her og nå, og samtidig legge til rette for at barnet forstår det som foregår rundt dem, likeså som at de forstår seg selv (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Jo mindre barn må undre seg alene over det som foregår, jo mindre vil de utvikle feilaktige forestillinger knyttet til skyld, frykt og skam. Dersom vi gjennom relasjonen legger til rette for at barn får stille sine spørsmål oppnår vi at barn får de svar de trenger (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

3.1.4 DMC, den dialogiske samtalemotoden

Den dialogiske samtalemotoden, DMC, har som hensikt å styrke barns mulighet for å bli hørt og forstått. Dette ved å sikre kvaliteten når profesjonelle har samtaler med barn (Gamst, 2011). Motoden benyttes i dag i stor grad av særlig skikket personer i politiet når de tar tilrettelagte avhør av barn. Motoden ble utviklet på bakgrunn av utfordringer en tidligere har hatt for å få barn til å fortelle om vanskelige og traumatiske hendelser. Videre fordi en så behovet for å synliggjøre de sårbare barnas kompetanse slik at de kunne bli forstått. Ønsket var å finne en målrettet metode som kunne gi spesiell informasjon om spesielle tema, bygd på dialogiske prinsipper (Gamst, 2011).

I en dialogisk prosess beskriver Gamst (2011) at barnet får støtte til å bli forstått, finne ord, få bekreftelse og å få snakke om sine opplevelser. I følge Langballe (2007) blir barnets forutsetninger som oftest blir vurdert av de voksnes standarder og gjerne løsrevet fra den konteksten fortellingen fra barnet fremkommer i. Langballe (2007)

viser til tidligere forskning hvor det hevdes at barns pålitelighet har mer å gjøre med den som snakker med barnet, enn andre begrensninger som eksempelvis hukommelsen til barnet. I forhold til tradisjonell forskning om hukommelse til barn, sier Langballe (2007) at barnet minnes overgrepserfaringer med stor grad av nøyaktighet, dette på grunn av episodens emosjonelle og spesielle kvalitet. Voksnes autoritet gjør barn særlig sårbar for påvirkning fra nettopp voksne (Langballe, 2007). Når fagpersoner både i politiet eller av andre tar opplæring i DMC, skaper det nye veier for å forstå og tolke kunnskap om barn på. Endrede holdninger og kompetanse om kommunikasjon, skaper økt sensitivitet for barn og at det avdekkes omsorgssvikt, belastninger og kriminelle handlinger (Gamst, 2011).

I følge Gamst (2011) hevdes det at fagpersoner opplever større faglig trygghet for egen kommunikasjonskompetanse dersom de gjennomfører en prosessopplæring i DMC. Dette kan gjøre det lettere å ha fokus på barnet og barneperspektivet, når en skal undersøke eller etterforske noe. På denne måten avdekkes alvorlige forhold både tidligere og oftere (Gamst, 2011).

3.1.5 Barnet som subjekt og objekt

Som profesjonelle hjelpere kreves det at en faglig og etisk får frem barneperspektivet (Gamst, 2011). Vi har et særlig ansvarsforhold for å ta barn på alvor. Profesjonelle kan ha makt over barn og dette ansvaret inneholder forpliktelser ved at vi må gi en innsats ovenfor barna. Eller med andre ord, sette et krav om etisk solidaritet. Å utvise solidaritet er å gi rom for at barn er deltaker, som en kompetent og betydningsfull subjektiv person. Barn vil ved å være et subjekt i egen sak, bli mindre sårbare fordi det blir en selvfølge at deres opplevelser og synspunkter kommer frem. Ved å sikre kunnskap om barn og deres egen fortolkning av egen situasjon kan hjelpere ta et profesjonelt og etisk ansvar (Gamst, 2011).

Barnekonvensjonen stadfester at barn skal ha en posisjon som et subjekt med egne rettigheter (Barnekonvensjonen, 1989). Å anerkjenne barnet som subjekt betyr å møte

det enkelte barn som et individ som forholder seg til seg selv. Barnet har sine rettigheter i forhold til tanker og følelser og er et medmenneske på lik linje med voksne (Gamst, 2011). Gamst (2011) beskriver videre at forskning i dag viser at barn ikke er mindre pålitelige enn voksne. Barn dikter ikke opp historier om overgrep eller sterke belastninger. Det er gjerne motsatt, at barnet holder tilbake sine erfaringer. I barns uttalerett om dette og for å holde på sin rett til å være et subjekt er det viktig at profesjonelle tar barn på alvor og hjelper dem. For å hjelpe må vi vite hvordan barn har det. Det er her viktig å ha kjennskap til barnet. Dersom vi i møte med barn anerkjenner dem som subjekt, vil det ligge en respektfull støtte om en har spesifikke holdninger og tilnærminger i kommunikasjon med barn. Her kan barn få mulighet til å uttrykke seg på en god og pålitelig måte, med liten påvirkning av de voksne (Gamst, 2011).

3.1.6 Profesjonelle barnesamtaler og kompetanse

Større faglig bevissthet har ført til en mer generell oppfatning om at vold og seksuelle overgrep mot barn er et problem i vårt samfunn (Gamst, 2011). Moderne forskning viser oss nye grunnlag for nyanseringer i synet på barns kompetanse til å fortelle om egne traumatiske og stressfylte hendelser. Profesjonelle barnesamtaler har hatt en positiv effekt og etter mye innsats for og fortsatt løfte barn og deres rettssikkerhet, handler fremdeles spørsmålet om tiltakene har ført frem (Gamst, 2011). Gamst (2011) beskriver at fagpersoner som har i oppgave å beskytte og sikre barn gode oppvekstvilkår, fortsatt mangler trygghet, kunnskap og handlingskompetanse for å legge til rette for at barn ut fra sitt perspektiv kan si noe om hvordan de har det. Det vil være viktig å styrke kompetansen om vold og seksuelle overgrep hos barnevernkonsulenter. Tidligere studier viser at barnevernets tradisjon med å snakke med barn, i liten grad får barnets stemme frem. Det er først når barneverntjenesten opplever og ikke kunne hjelpe barn gjennom å gå veien om sine foreldre, at barn trer frem og er i fokus (Gamst, 2011).

I Norges offentlige utredninger nr. 8, ved Barne- og likestillingsdepartementet (2009) beskrives det at vold og seksuelle overgrep mot barn kan gi utfordringer fra barneverntjenestens side og krever en spesielt god kompetanse. Barnevernkonsulenter i barneverntjenesten må både kunne kartlegge og avdekke vold eller

overgrepssituasjoner vedrørende barn, samtidig som de må kunne imøtekomme barns behov. På dette området spiller barneverntjenesten, helsevesen og rettsapparat en viktig rolle. Det er avgjørende at barnevernkonsulenter kjenner eget ansvarsområde godt. Videre at de vet når andre ansvarlige etater skal koples på og hvem de skal henvende seg til. At saker om vold og overgrep henlegges på bakgrunn av manglende kompetanse, er bekymringsfullt (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

Videre i Norges offentlige utredninger nr. 8 om samtaler ved Barne- og likestillingsdepartementet (2009), formidles det å snakke med barn på en profesjonell måte krever en kompetanse om barnesamtalen. Med profesjonalitet menes det her den voksnes evne til å støtte og hjelpe barnet til å snakke om egne erfaringer og hendelser. Videre å ha kunnskap om hvordan mestre anerkjente fremgangsmåter for å få frem gyldig informasjon fra barnet som forteller. Den profesjonelle barnesamtalen krever også at hjelpere har kunnskap om relasjonell- og kognitiv utviklingspsykologi, teori om kommunikasjon og vitnepsykologi, samt viten om hvordan vold, traumatisk stress og omsorgssvikt kan virke inn på barnet sjans til å fortelle. Det er viktig å vite hvordan en skal gå frem for at samtalene med barna styrker påliteligheten i det som formidles. I dag har vi mye kunnskap om hvordan en kan gå frem for å få pålitelige fortellinger fra barn, men denne benyttes ikke i det praktiske arbeidet i barneverntjenesten. God opplæringsmetodikk og fortløpende veiledning kreves for å få overført og anvendt empirisk basert kunnskap, slik at barnevernkonsulenter i sitt arbeid med barn, kan ha gode nok ferdigheter i kommunikasjon (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

Barneverntjenesten har i mindre grad lagt til rette for arbeidsmetoder i sitt daglige arbeid, som gir barn sjanser til å uttale seg om egen situasjon sett fra sitt perspektiv (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Barneverntjenesten er en profesjon som må ha relevant kunnskap og kompetanse for å snakke med barna som er utsatt, slik at de kan fortelle hvordan de har det. Det må tas høyde for at ikke alle i en barneverntjeneste kan snakke med barn utsatt for vold og overgrep. Godt utdannede voksne med god kunnskap og barn på generell basis vil være viktig i saker med vold og overgrep.

Kunnskap om hvilke konsekvenser hendelser med denne type omsorgssvikt kan påføre barn, både på kort og lang sikt, er også en viktig del av kunnskapen.

(Barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

3.1.7 Kommunikasjon og intersubjektivitet

Den profesjonelle sin oppfattelse og syn på barn, påvirker samtalsituasjonen med barn (Gamst, 2011). Dette er med på å bestemme hva de forstår og hvordan de møter barn. Måten en kommuniserer med barn på kan ha mer å si for meningsinnholdet i fortellingen fra barnet, enn at det har å gjøre med egenskaper hos barnet. Dette i form av eventuelle mangler ved evnene eller forutsetninger hos barnet. I en dialogisk kommunikasjon bidrar både de voksne og barnet til at et meningsinnhold kan komme frem. I denne forståelsen er ikke barnet alene en aktør i den profesjonelle samtalen. I en slik samtalsituasjon får barnet rom for å vise sine evner og muligheter og det samspilles med alt som skjer i samtalen. Dynamikken vektlegges mellom barnet og den voksne, hvor en her strekker seg etter å forstå barnets evner og motivasjon. Dersom det oppstår problemer med å få barnet til å snakke om nøye og detaljerte hendelser, handler ikke dette om at en skal legge til grunn manglende kompetanse hos barnet, men at det kan dreie seg om ferdigheter til den som snakker med barnet (Gamst, 2011).

Intersubjektivitet handler om at den andre kan vite at du forstår hva en annen vil fortelle, det skjer en felles forståelse som skaper flyt i den mellommenneskelige samhandlingen (Strandbu, 2011). For å komme til en slik forståelse, er det viktig at den som er hjelper er bevisst egen innstilling og holdning til barnet da dette åpner opp for tillit og for å tone seg inn på barnet. Å tone seg inn med eksempelvis sensitivitet, er derved sentralt for å få en intersubjektiv forståelse og deling av utsagn i samtalen. Det handler om å leve seg inn i den andres livsverden, som er avgjørende for rett forståelse. Resultatet av dette er at den andre åpner opp for å ville fortelle sin historie og den profesjonelle får ta del i historien eller fortellingen. På denne måten kan intersubjektivitet være en grunnleggende motivasjon og drivkraft for at barnet blir forstått slik at dets opplevelser kommer frem (Hansen, 2012). Dersom det ikke eksisterer en forståelse av intersubjektivitet kan kommunikasjonen bli uforutsigbar og

rotete slik at samtalen preges av usikkerhet både hos en selv og den andre, og i selve situasjonen (Strandbu, 2011).

For å kunne møte barn som individuelle og unike aktører når profesjonelle skal snakke med dem, må vi lytte og ha en oppriktig interesse (Hansen, 2012). Det er avgjørende at barnet og den profesjonelle tilhører samme intersubjektive verden, her kan den profesjonelle bruke sitt faglige skjønn til å møte barna ulikt. Blant annet kan en sensitiv holdning ovenfor barn ha stor verdi, da den profesjonelle kan reflektere og utøve dømmekraft som kan bidra til en intersubjektiv atmosfære. Med viten om intersubjektivitet kan en oppnå større forståelse i samtaler med barn (Hansen, 2012).

3.1.8 Barneperspektivet

Ut fra synet på barn der utgangspunktet er at de har gode forutsetninger for å gi informasjon om vanskelige temaer i sitt liv, åpner en opp for at barn har kunnskap om seg selv som andre ikke automatisk har kunnskap om. For å få vite noe om barns drømmer, ønsker, følelser og opplevelser må vi snakke med dem. Som voksne kan vi bli utfordret for å legge mer til rette for å se etter barns mangfold og ulikhet, slik at vi kan se mer inn deres vei og få dem i tale. Ved å legge til rette for at barn skal uttale seg, kan en muligens åpne opp for et barneperspektiv der barnet kan uttale seg om sine tanker og meninger (Barne- og likestillingsdepartementet, 2006). Ønsket er å få vite noe om hvordan barnet opplever sin subjektive verden. Det er vi voksne som utfordres til å utvide vårt eget perspektiv. Vi må vise ydmykhet for barns mangfold og individualitet (Ibid.). Et barneperspektiv fordrer at de voksne må sette seg inn i barnets oppfatninger og tanker hvor en søker å bruke forståelsen av dette til å støtte og hjelpe barnet (Ibid.).

3.1.9 Samtalens og avhørets betydning for vold og overgrep

Et barn i risiko har ingen tid å miste, og gjennom samtaler og avhør av barn skiller seg ut ved at dette blir offentlig dokumentasjon til bruk i barnets egen sak (Gamst, 2011). Samtalens hensikt er at det blir knyttet til et faglig bevisst mål og det tjenes en hensikt som ikke skal gi negative konsekvenser for barnet (Øvreide, 2009). Bruk av metoder

for å fremme en målsetting ovenfor barn, må innebære at en også avveier mulige negative konsekvenser. På denne måten er aktsomhet et begrep som er en viktig del av arbeidet. Et prinsipp om etisk fundament er også relevant for de valg en gjør i metodene vi bruker ovenfor barn, fordi dersom vi gjennom samtaler med barn får kunnskap om vold og overgrep, bør vi ha foretatt vurderinger av eventuelle konsekvenser (Øvreide, 2009). Eksempelvis om det er planlagt ivaretagelse av barnet etterpå? Får den strafferettslige hensikten med barnesamtalen prioritet fremfor barnets omsorg og interesser? Blir barnet utstøtt av storfamilien og opplever avvisning? Dette vil være viktig med tanke på betydningen for samtalen og avhøret, at det er klargjort et hovedformål som en er bevisst på i forhold til å vite om de direkte eller indirekte konsekvensene for barnet (Ibid.).

Når barneverntjenesten og politiet beslutter tilrettelagte avhør av barn på bakgrunn av vold og seksuelle overgrep er det for å sikre barnet (Forskrift om tilrettelagte avhør (2015)). For å forebygge nye kriminelle handlinger, fungerer lovverket som en ramme om faget som de profesjonelle hjelperne i offentlige instanser fungerer innenfor. Barneverntjenesten er pålagt å utføre forebyggende arbeid samtidig som de skal avdekke omsorgssvikt, slik som vold og overgrep (Gjertsen, 2007). Samarbeid med andre offentlige aktører som politiet og Statens Barnehus, vil på denne måten ha betydning for målet om å redusere kriminelle handlinger ovenfor barn. En vil samtidig får økt kravene til tverrfaglig samarbeid (Ibid.). Mange etater i det offentlige har et stort ansvar for barn og mesteparten av dette er lovbestemt (Ibid.). At offentlige myndigheter utøver mer samarbeid mellom sine profesjoner og etater, gjør at en mer kan styrke beskyttelsefaktorene og redusere risikofaktorene (Gjertsen, 2007).

Betydningen av barnesamtaler og avhør ved bruk av DMC-metoden kan sette i gang positive effekter for barn. Barn kan oppleve en viktig støtte som igjen setter i gang terapeutiske prosesser. DMC har ikke som mål å være terapeutisk, men kommunikasjonsformen i metoden benytter mange prinsipper som fungerer i terapi og vil på bakgrunn av dette kunne ha en funksjon med en terapeutisk effekt (Gamst, 2011).

Gjennomføring av en god barnesamtale kan gi rom for at barnet opplever selvinnsett, selvforståelse og kontakt med sine egne minner og følelser. Å tillate at deres smerte gjennom en trygg og åpen kommunikasjon kommer frem kan ha en helende effekt. Dersom barn opplever å bli tatt på alvor skaper dette en trygghet slik at de kan komme med sine fortellinger. Når vanskelige tema i deres liv blir satt ord på, kan dette skape nye sammenhenger, ny innsikt og mening. Dette kan påvirke barnets egen forståelse av egen situasjon og barnesamtalen hjelper derved til med å være bearbeidende og problemløsende. Dette kan fremme utviklingen til barnet (Gamst, 2011).

3.2 Juridiske rammer

I denne delen av oppgaven ønsker jeg å presentere noen juridiske rammer og prinsipper som barneverntjenesten og politiet arbeider etter når de har samtaler og avhør av barn. Lov om Barneverntjenesten (1992) er blant annet inspirert av FNs konvensjon om barns rettigheter. Straffeprosessloven beskriver retterganger i straffesaker. Avhør av barn i Norge har de siste årene endret seg fra at det tidligere ble praktisert dommeravhør i Tingrett til at de i dag gjennomføres tilrettelagte avhør på Statens Barnehus. Jeg har her valgt å trekke frem juridiske rammer jeg tenker er relevant for studiens tema og problemstilling.

3.2.1 Lov om Barneverntjenester, lovens formål

Lov om barneverntjenester (1992) har i dag et vidt ansvarsområde med mange ulike arbeidsoppgaver. Etter gjeldende lovverk forplikter barneverntjenesten å avdekke og forebygge omsorgssvikt, atferds-, sosiale og emosjonelle problemer, samt sette inn tiltak vedrørende dette (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Lovens formål i barnevernloven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade dem, deres utvikling og helse, til rett tid får nødvendig hjelp og omsorg (Lov om Barneverntjenester, 1992). Videre er formålet å bidra til at barn og unge får trygge vilkår for å vokse opp (Ibid.).

Barneverntjenesten har som sin viktigste oppgave å ta vare på utsatte og sårbare barn, samt har en lovbestemt plikt å undersøke forholdene rundt et barn dersom de mottar bekymringer. Barneverntjenesten har om nødvendig også plikt å sette i gang tiltak. Tiltakene har som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller familien (Ibid.). Alle tiltak og tjenester etter Lov om Barneverntjenester (1992) skal være forsvarlige og det skal legges vekt på hva som er til barnets beste.

3.2.2 Barnets beste

Barnets beste er grunnregelen i barneverntjenesten og skal alltid være avgjørende ved valg av tiltak etter lovverket jf. Lov om Barneverntjenester § 4-1 (1992). Dette innebærer at barneverntjenesten skal foreta en helhetlig og skjønnsmessig vurdering av hva som vil være til barnets beste i det enkeltes barns konkrete sak. Utgangspunktet for Lov om Barneverntjenestene er at barn har det best ved å vokse opp hos sine foreldre. Dette er en viktig egenverdi til tross for at det kan være visse mangler i barns oppvekstvilkår (Lov om Barneverntjenester, 1992). Strandbu (2011) trekker frem at barnets beste både er et samfunnsfaglig, politisk og juridisk begrep. Hensikten med barnets beste er å fremheve at det burde være et hovedhensyn, men ikke det eneste eller overordnede hensynet i de tilfeller der det kan være andre viktige hensyn, eksempelvis i nødsituasjoner (Ibid.). Hensynet til barnets beste som et grunnleggende syn, synliggjøres ved at den eller de som vil la andre hensyn gå foran barnets, må vise til en bevisbyrde for at det ikke skal finnes andre akseptable eller gjennomførbare løsninger. Barn oppfattes som sårbare og i utvikling, og kan ikke på samme måte som voksne beskytte seg selv (Strandbu, 2011). Det nevnes kort her at prinsippet om barnets beste beskrives i barnekonvensjonens artikkel 3 (Barnekonvensjonen, 1989).

3.2.3 FNs Barnekonvensjon.

I 1989 vedtok FNs generalforsamling den første internasjonale menneskerettighetskonvensjonen som gav barn en særlig juridisk status. Også omtalt som FNs konvensjon om barns rettigheter eller barnekonvensjonen. Konvensjonen gjelder for ethvert menneske, altså barn under 18 år (Barnekonvensjonen, 1989). Konvensjonen for barns rettigheter er den menneskerettighetskonvensjonen som er

ratifisert i flest land i hele verden og inneholder flere rettigheter en noen annen menneskerettighetskonvensjon (Ibid.). Den klare fordel med en egen FN konvensjon for barn, er at alle bestemmelser vedrørende vern av barn er samlet på ett sted. På denne måten kan det avklares spørsmål om tvil vedrørende de generelle spørsmål om menneskerettigheter for barn som en særlig sårbar og utsatt gruppe.

Barnekonvensjonen inneholder også egne rettigheter som ikke kommer tydelig frem i andre internasjonale konvensjoner om menneskerettigheter (Ibid.).

I dag har 196 land sluttet seg til konvensjonen (Barnekonvensjonen, 1989). Den har hatt stor betydning for mange land for at barns rettigheter og særlige behov for beskyttelse er blitt løftet opp på nasjonale og internasjonale nivået. Konvensjonen har bidratt til å gi barn en sterkere stemme. En positiv konsekvens er at en er oppmerksom og har fokus på hvordan barn har det. Videre at de skal være selvstendige rettighetsbærere som blir beskyttet av menneskerettigheter, slik voksne blir, og har som tillegg et særskilt krav på beskyttelse og vern (Barnekonvensjonen, 1989).

3.2.4 Forslag til ny barnevernlov og barn som rettighetsbærere

Gjeldende lov fra Lov om Barneverntjenester (1992) er mer enn 20 år gammel. I Norges offentlige utredninger nr. 16 vedrørende regelverket i barneverntjenesteloven viser Barne- og likestillingsdepartementet (2016) at den har blitt endret en rekke ganger og ført til at regelverket er fragmentert og lite enhetlig (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016). Det er foreslått en ny struktur for loven, slik at den kan bli mer oversiktlig, klar og systematisk for dem loven gjelder for. Utvalget har beskrevet nye forslag og mener at en rettighetsbasert barnevernlov er den mest effektive måte for å kunne realisere barns rett til beskyttelse og omsorg. Utvalget sier blant annet at barnets beste skal være det avgjørende hensyn ved alle avgjørelser og handlinger som berører barn etter loven (Ibid.). Den skal utformes slik at den er i tråd med et moderne syn på det rettslige prinsipp. Forslaget er inspirert av FNs barnekomité's forståelse av barnekonvensjonens artikkel 3, og angir momenter som er særlig relevant i spørsmålet om hvilken løsning som er best for barnet (Ibid.). Det er lagt vekt på at en rettighetsfesting vil få en faktisk betydning for at barn i større grad blir

bevisst seg selv som et rettighetssubjekt, og at barn i større grad vil fremme krav om tjenester etter loven. Rettighetsfestingen er ett av flere grep der utvalget ønsker å styrke barns rett og anses som viktig for rettighetens gjennomslagskraft. Utvalget sier videre at det er viktig at barneverntjenesten til enhver tid kan gi nødvendig omsorg og beskyttelse når barn trenger det. De foreslår å presisere at kommunene skal sørge for at barneverntjenesten er tilgjengelig for alle barn og offentlige myndigheter til enhver tid (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016).

3.2.5 Sedelighetssaker, straffeprosesslovens bestemmelser og forskning

I følge Gamst (2011) skiller sedelighetssaker vedrørende barn seg ut fra strafferettslige forhold på grunn av mangelen på faktiske bevis. Vanligvis er det to vitner i en sedelighetssak, det er barnet og de voksne som utøver volden eller overgrepet. I slike saker kommer det sjelden en tilståelse fra den voksne, slik at en er avhengig av at barn som vitner i et tilrettelagt avhør, kommer med informasjon til de som etterforsker saken i politiet (Gamst, 2005).

Bestemmelsene om dommeravhør og avhør av barn finner en i straffeprosessloven av 22. mai 1981 nr. 25, med suppleringer i Justisdepartementets forskriften av 2. oktober 1998 nr. 925. Dette omhandler domstolenes behandling og regulerer de ulike aktørenes rolle og tilstedeværelse, slik som sakkyndige, politi, påtalemyndighet og bistandsadvokater. I kapittel 8 gis det beskrivelser for politiets fremgangsmåte når barn er vitner (Rønneberg og Poulsson, 2000). I 2015 ble det lagt frem forslag om nye endringer i straffeprosessloven om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmende og vitner (Forskrift om tilrettelagte avhør (2015)). De reglene som var før dette, ble ikke sett på som et tilfredsstillende vern for barn og særlig sårbare fornærmende når det gjaldt vold og seksuelle overgrep. Formålet med endringen var å styrke barns og særlige sårbare fornærmedes rettssikkerhet og gi dem større vern mot nettopp vold og seksuelle overgrep. Dette uten at det skulle svekke den siktedes rettssikkerhet. Justis- og beredskapssektoren og regjeringen ønsket å styrke arbeidet, forebygge, beskytte og redusere alvorlig kriminalitet. Det var viktig å sikre at en etterforskning og straffeforfølgelse ble gjennomført på en slik måte at det ikke forverret situasjonen for

barn (Prop. 112 L (2014-2015)). I punkt 5.4 i straffeprosessloven ble det lovfestet å ta tilrettelagte avhør av barn og særlig sårbare fornærmede og at de regnes som vitner. Aldersgrensen skulle fremdeles være opp til 16 år (Ibid.).

Anmeldelser i saker som gjelder vold og seksuelle overgrep har økt betydelig de siste årene (Prop. 112 L (2014-2015)). Dette sees på som positiv i den forstand at økningen skyldes flere anmeldte saker og at ikke flere blir utsatt for denne type handlinger. Forskning viser likevel fremdeles at det er store mørketall (Ibid.). Det kommer enda mange eksempler på at barn utsettes for seksuelle overgrep over år og at mange har visst om dette uten at dette har blitt meldt i fra om. Det kan tenkes at terskelen for å melde i fra bør bli lavere. Departementet vedtok derfor at barn eller særlig sårbare fornærmede, skal gjennomføre avhør uten at mistenkte blir siktet eller varslet. På denne måten kan samfunnet i større grad forhindre og avdekke vold og overgrep. I tillegg kan det tas avhør før det tas ut siktelse mot mistenkte, som kan medføre at det sjeldnere tas ut siktelse mot eventuelle uskyldige personer (Ibid.).

I Norges offentlige utredninger nr. 8, om forskning av barn i risiko ved Barne- og likestillingsdepartementet (2009) viser studier at barn som utsettes for vold og overgrep kan være i risiko for flere ulike former for problemer og utfordringer innen psykiatri. Dette kan være i form av utrygge tilknytningsmønstre, begrenset sosialt handlingsrom, utvikling av lav sosial kompetanse og lavt selvvverd, for å nevne noe. Forskning indikerer også at det kan være like skadelig å være vitne til vold, som å være direkte utsatt for vold (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009).

3.2.6 Tilrettelagte avhør av barn i Norge på Statens Barnehus

Alle Statens Barnehus har et tilbud for å hjelpe barn og unge når de kan ha vært utsatt for, eller vært vitne til vold eller seksuelle overgrep og der det foreligger en politianmeldelse. Det finnes i dag 12 Statens Barnehus i Norge. De arbeider for å styrke barns rettssikkerhet, samtidig som de formidler kunnskap innen feltet og fremmer samarbeid med andre instanser. Statens Barnehus kan også gi råd og veiledning, både til

offentlige instanser og privatpersoner (Statens Barnehus, udatert, <https://www.statensbarnehus.no/>).

Politiets oppgave når barn blir utsatt for eller vitner til vold og overgrep er at de skal ta avhør av barn på et av Statens Barnehus. Her er den særlig skikkede personen til stede og er den som tar det tilrettelagte avhøret av barnet (Prop. 112 L (2014-2015)). Avhøret blir gjort på opptak med lyd og bilde. Dette overføres under avhøret direkte til avhørsleder i politiet, til advokater, barneverntjenesten og eventuelle andre fagpersoner knyttet til den enkelte sak. Denne ordningen kalles derfor tilrettelagte avhør (Ibid.). Formålet med det tilrettelagte avhøret er å skaffe til veie alle opplysninger som kan vise til om det er foregått en straffbar handling, hvem som har utøvet den og om mistenkte skal straffes. Tilrettelagte avhør skal gjennomføres raskt og være preget av høy kvalitet, slik at det som kommer frem kan føre til bevis i hovedforhandling i en eventuell straffesak (Ibid.).

3.3 Barns pålitelighet og forskning

Barns muligheter for å gi pålitelig informasjon har være diskutert både i fagmiljøer og i debatter i mange år. Det er stilt spørsmål om deres informasjon er valid, slik at barnas pålitelighet ofte blir stilt i tvil (Langballe, Gamst og Jacobsen, 2010).

Pålitelighetsproblemet i barns fortelling er komplekst og bør sees i sammenheng med flere forhold som overgrepets eller voldens karakter, relasjonelle forhold, kognitive forhold og utredningssituasjonen. Jeg vil med nevnte begreper ikke gå mer inn på hva dette innebærer, men kort vise til at forskning vedrørende barns pålitelighet sier at når barn vitner i straffesaker, kan de gi en fri fortelling dersom de får åpne og få spørsmål fra avhører (Langballe, 2007). Disse fortellingene anses valid, med lite innhold av feil. Forskning beskriver videre at barn heller unnlater å fortelle, enn at de dikter opp historier som ikke har skjedd (Langballe, 2007).

4 METODE

I denne studien ønsker jeg å undersøke hvordan ansatte i barneverntjenesten og politiet beskriver egen kompetanse om barnesamtaler, og om eventuelle utfordringer de knytter til sine profesjonelle og undersøkende samtaler. For å gjøre dette har jeg valgt en metode for å forsøke å innhente data til min undersøkelse.

Valg av forskningsmetode har betydning for feltet som skal studeres (Thagaard, 2013). I kvalitativ orientert forskning sammenliknes gjerne enheter som ofte kan være personer i sosiale system, på ulike nivåer (Aase og Fossaskåret, 2007). I denne undersøkelsen er jeg ikke ute etter omfang eller utbredelse, men å få et dybdeperspektiv der personens opplevelser er i sentrum (Thagaard, 2013). En metode kan gi oss en praktisk rettet undersøkelse og få meg til å gå gjennom spesielle faser når jeg gjennomfører en studie. I følge Befring (2002) er kvalitativ metode nyttig for å få en dypere forståelse av fenomenet jeg ønsker å forske på. Kvalitative metoder preges av mangfold i typer data og har analytiske fremgangsmåter (Thagaard, 2013).

I studien kan forskningsmetoden forklares med de ulike strategiene vi bruker innen forskning når vi samler inn kunnskap om et fenomen. Forskning starter gjerne med tanker eller spørsmål en ønsker å få besvart, får belyst sin undring over et fenomen (Befring, 2002). Kunnskap om forskningsmetode tenker jeg er viktig for å kunne gi kritiske drøftinger om eventuelle funn i min forskning. Gjennom mine møter med informantene, kan deres opplevelser og beskrivelser være med på å belyse tema og problemstilling for min undersøkelse.

4.1 Kvalitativt forskningsdesign

Kvalitativ forskning formidles av Nilssen (2012) som spesielt egnet for å få innsikt i informantenes erfaringer, tanker og opplevelser. Ved bruk av kvalitativ forskningsmetode stilles det krav til åpenhet og fleksibilitet, og metoden preges av nærhet til feltet og informantene (Thagaard, 2013). Kvalitativ forskning kjennetegnes ved at forskeren søker en forståelse av fenomenet som studeres gjennom nære

relasjoner. Metoden gir rom for at forskeren kan være i direkte kontakt med informantene og en kan studere fenomener slik de naturlig trer frem. Kvalitativ forskningsmetode gjør det mulig å studere kvaliteten eller egenskapene ved de sosiale fenomen en forsker på. En kan her fremheve prosesser og meninger som ikke vil la seg måle i kvantitativ frekvenser gjennom bruk av kvantitativ metode (Thagaard, 2009).

I min studie har jeg valgt kvalitativ forskningsmetode da dette er et design som er godt egnet til studier som er sensitive eller personlige (Thagaard, 2013). Jeg opplever min undersøkelse som både sensitiv og personlig, i og med at den omhandler vold og overgrep på barn. Jeg bestemte meg for å snakke med mennesker innen barneverntjeneste og politi som møter barn utsatt for denne type omsorgssvikt. Studien er avgrenset og målet er få informasjon fra fagfolk for å se på hvordan de gjennomfører samtaler og avhør av barn. Gjennom mine informanter fikk jeg mulighet til å få en bredere og dypere forståelse av hvordan de utøver sine profesjonelle samtaler.

4.2 Intervju som metode

Et intervju er en metode for å innhente data om hvordan informantene forstår og opplever sine omgivelser og seg selv. Målet er å få informasjon om den virkelighet som eksisterer i den virkelige sosiale verden (Ryen, 2002). Min datainnsamling vil bestå av semistrukturerte intervju. Intervjuene har en plan over relevante spørsmål som kan dekke mitt tema for oppgaven, samtidig er det gitt rom for en eventuell fri fortelling. De semistrukturerte intervju ble valgt ut på bakgrunn av at det er egnet for å få dybde i opplysningene, samtidig kan det gi muligheter for å stille oppfølgingsspørsmål til informantene. Med bakgrunn i dette kan det gi meg videre innsikt og tilgang om temaet som jeg ønsker å få vite mer om. I følge Thagaard (2013) kan det videre gi meg erfaringer og refleksjoner som kan være med på å belyse tema i min undersøkelse.

I min utforming av spørsmål til den semistrukturerte intervjuguiden, hadde jeg fokus på å formulere åpne spørsmål. Jeg var opptatt av å ikke legge føringer i forhold til mulige svar fra informantene. Som forsker sier Thagaard (2013) at vil det vært viktig å kunne

lytte, samt følge opp det informantene forteller og beskriver. Informantenes utsagn krevde at jeg var oppmerksom og konsentrert slik at jeg kunne gripe fatt i deres fortellinger. Dette var noe jeg anså som viktig for og virkelig kunne komme frem til sentrale og relevante funn i min studie, og jeg etterstrevde å ha en slik inntoning under intervjuene.

I forberedelsene til intervjuguiden, kontaktetableringen og intervjuene, har jeg undret meg over om min person har hatt innvirkning og påvirkning av studien. Jeg har reflektert over at egne eventuelle ledende spørsmål kan påvirke svarene informantene gir. Dette kommer jeg tilbake til under punkt 4.8 som omhandler situering, begrensninger og styrker i oppgaven.

4.3 Utvalg

I min studie ønsket jeg å samle informasjon direkte fra de som snakker med barn utsatt for vold og overgrep. Videre at de arbeidet i administrative instanser og har lovverket som ramme. Utvalget i denne undersøkelsen består av 4 særlig skikkede personer som er ansatt i politiet, 3 saksbehandlere ansatt i barneverntjenesten og 1 ansatt som leder på Statens Barnehus. Mine prosedyrer for utvalg følger ikke like strenge regler som ved kvantitativ forskning og målet mitt var ikke å oppnå et representativt utvalg statistisk sett (Fangen, 2011). Hensikten min med mitt utvalg var å finne gode eksempler for en gruppe mennesker som arbeider med spesifikke oppgaver i et gitt felt, og som kanskje vil kunne finnes i andre varianter andre steder. Mitt utvalg var derved et strategisk valg (Fangen, 2011).

Fortløpende presenteres informantene slik de med egne ord beskriver sin utdanning og praksis:

Informant 1 er kvinne, utdannet politi ved politihøgskolen i 2000 og har jobbet som særlig skikket person i politiet med tilrettelagte avhør av barn i 12 år. Informanten har jobbet tilsammen 17 år i politiet. Hun har avhørsinstruktørutdanning og driver

opplæring av kollegaer i politiet. I tillegg har hun tatt utdanning i sekvensielle avhør, samt tatt utdanning i sårbarhet.

Informant 2 er kvinne og utdannet politi. Hun har tatt en operativ utdanning og jobbet med det frem til 2005. Hun begynte etter det som etterforsker i sedelighetsaker. Informanten jobbet først 15 år med patrulje/orden, og tilsammen har hun 26 års erfaring fra praksis i politiet. Hun har tatt utdanning innen avhør og avhørsmetodikk, og har jobbet som særlig skokket person i 12 år. Hun jobber også som instruktør i avhørsmodellen DMC og har tatt etterutdanninger innen kommunikasjon med barn i dommeravhør og studier innen seksualforbrytelser.

Informant 3 er kvinne og utdannet på politihøyskolen. Hun har jobbet i politietaten i 9 år. Informanten er nylig utdannet som særlig skikket person med avhørsmetodikk. Informanten har videreutdanning i generell etterforskning og avhør av barn fra førskolealder og oppover.

Informant 4 er kvinne og utdannet ved den eldre politihøyskolen, som da var 2-årig og inneholdt vekselvis teori, aspirantår og utplasseringer på politistasjon. Informanten har tatt kurs innen vold og sedelighet. Hun har etterutdanning med avhør av barn, samt tatt studier i ledelse. Informanten har arbeidet som særlig skikket person i over 30 år.

Informant 5 er kvinne og utdannet barnevernspedagog. Hun har jobbet som barnevernkonsulent i barneverntjenesten i 7 år. Informanten er kurset innen ART (Agression Replacement Training) og er sertifisert ICDP-veileder (International Child Development Program). Informanten har kurs innen Kvello-modellen, samt kurs som omhandler tilknytning. Hun har i tillegg en videreutdanning om generell vold.

Informant 6 er kvinne og utdannet barnevernspedagog. Hun har arbeidet 5 år i barneverntjenesten som barnevernkonsulent. Hun har tidligere arbeidet som leder for

skolefritidsordning. Før utdanning arbeidet hun mange år i privat bedrift. Informanten har kurs i kommunal ledelse.

Informant 7 er mann og utdannet sosionom i voksen alder etter å ha arbeidet i privat bedrift i 25 år. Han har arbeidet som barnevernkonsulent i 5 år. Informanten har hatt kursing og gjennomført ART (Agression Replacement Training), da han en kort periode arbeidet på en ungdomsinstitusjon under studiet.

Informant 8 er mann og leder for et av Statens Barnhus. Han er utdannet ved politihøyskolen og har arbeidet med sedelighet- og voldssaker i 25 år. Informanten har også arbeidet med saker om narkotika og vært familievoldskoordinator. Han har ledet saker om vold og sedelighet i konsultasjonsteamet ved Statens Barnehus i flere år. Han har tidligere jobbet forebyggende med ungdommer i flere år. Informanten har lederutdanning.

4.3.1 Rekruttering av informanter

I denne studien tok jeg først kontakt med leder for et politidistrikt der det var polititjenestepersoner som arbeidet som særlig skikkede personer og som tok avhør av barn. Kontakten ble gjort per telefon. Jeg ønsket at leder innen politiet skulle ha kjennskap til studien og dersom vedkommende var positiv, gi sitt samtykke til at studien kunne gjennomføres. Jeg snakket med en leder som åpnet opp for at jeg direkte kunne ta kontakt med de særlig skikkede personene, som da var mitt strategiske valg. Lederen i politiet, en portvakt slik jeg opplevde det, hadde da på egen hånd sendt en mail til alle særlig skikkede personer i sitt distrikt, samt til ledere for barnehus og andre etterforskere i politiet. Her ba han om at de særlig skikkede personene kunne åpne opp for å ta i mot meg slik at jeg fikk intervjuet dem. Han sa at det var opp til den enkelte om de ønsket å bli intervjuet. Samtidig uttalte han i sin mail at han støttet min forskning som noe positivt og viktig og i den forbindelse ønsket økt kompetanse i politiet. Denne personen ble en viktig døråpner for meg til videre innpass hos informantene. I følge Fangen (2011) er det ideelt dersom en kommer i kontakt med en person som er sentral

for miljøet i studien en ønsker å studere. Her kan en formidle kontakt med eventuelle andre medlemmer og åpne opp for kommunikasjon samt gi innpass til feltet en ønsker studere (Fangen, 2011). I min studie opplevde jeg dette og fikk på denne måten både navn og kontaktinformasjon til flere aktuelle informanter nokså raskt. Jeg ringte fire mulige informanter som alle hadde erfaring med avhør av barn. Her presenterte jeg tema og aktuell forskning. Jeg tilbudte å sende prosjektbeskrivelsen, intervjuguiden (vedlegg 1) og skjema for informert samtykke på mail (vedlegg 2). Dette sa de ja til og informantene fikk min kontaktinformasjon. Noen uker etter at informantene hadde mottatt min mail, ringte jeg dem på ny. Jeg fikk positiv respons til å gjennomføre intervju med alle fire. Vi avtalte dag og dato for intervju, og jeg reiste dit de oppholdt seg på deres arbeidssted. Det viste seg at de fire hadde ulik ansiennitet og utdanning vedrørende avhør av barn.

For å komme i dialog med informanter i barneverntjenesten tok jeg kontakt med ledere i barneverntjenester per telefon og spurte om det var mulig å få intervjuer barnevernkonsulenter som har samtaler med barn. Jeg fikk på ny erfare en leder eller en portvakt, som var sentral for området jeg ville studere. I følge Fangen (2011) er portvakt viktig fordi de kan sikre tilgang til informasjon. Både leder ved kontoret og senere aktuelle barnevernkonsulenter, var positiv til studiet mitt og sa ja til å delta. Jeg tok kontakt med dem via telefon og vi avtalte sted og dato for intervju. På forhånd hadde jeg sendt dem prosjektbeskrivelsen, intervjuguiden og samtykkeskjema.

I prosessen med planlegging av aktuelle informanter, vurderte jeg det som relevant å få snakke med en ansatt på et av Statens Barnehus. Jeg ønsket her å få informasjon fra en fagperson som ikke direkte tar avhør av barn, men som følger de særlig skikkede personene. Videre noen som samarbeider tett med, og har erfaring med politi og barnevern om hvordan de utøver sitt arbeid når barn skal til avhør. Det ble av den grunn relevant å inkludere barnehuset i min studie. Fagpersoner som arbeider der er blant annet rådgivere og koordinatorene og ser fortløpende mange avhør av barn fra ulike kommuner og politidistrikt. Det ble viktig for meg å gjøre dette av respekt for barna, da det er nettopp her barna kommer når de skal avhøres. Jeg ønsket også gjennom barns

øyne å se hva de ser, når de kommer til et barnehus. Hva møter dem, hvordan ser avhørsrommet ut, hvordan oppleves det å komme i lokalet der medisinsk undersøkelse gjennomføres? Jeg tok kontakt per telefon med en leder for et barnehus og fikk positiv respons. Det ble avtalt dag for besøk og omvisning på barnhuset, samt avsatt tid til intervju. Likelydende prosjektbeskrivelse, intervjuguide og samtykkeskjema ble sendt på mail.

4.3.2 Gjennomføring av intervju

Ved oppstart av intervjuene, hadde de lest gjennom prosjektbeskrivelse, intervjuguide og fått informert samtykke. Alle informantene skrev under på samtykket før vi startet intervjuet. Det ble avtalt tilsammen åtte intervjuer som ble gjennomført på egnet sted. I følge Alver og Øyen (1997) bør innhenting av data bygge på samtykke fra den som undersøkes. Dette på bakgrunn av respekten for informantens råderett over eget liv og at en anerkjenner at informanten vil ha kontroll med opplysninger om seg selv som deles med andre. Informanter har rett til å få vite hva opplysningene skal brukes til (Alver og Øyen, 1997).

Ingen av informantene kontaktet meg på forhånd for spørsmål eller andre henvendelser i forbindelse med intervjuene. De var opplyst om at jeg ønsket å bruke lydopptak da det var viktig å få med alle detaljer de formidlet i intervjuene. Unntaket av bruk av lydbånd var med intervjuet med informanten fra barnehuset. Her ble informasjonen nedskrevet med notater underveis fordi jeg ikke hadde lydopptaker tilgjengelig. Notatene ble renskrevet rett etter intervjuet. Jeg informerte at jeg kom til å oppbevare alle deres opplysninger innelåst. Lydopptak, notater og utskrifter blir slettet og makulert når oppgaven leveres. Alle data i undersøkelsen er anonymisert.

Før intervjuene ble studiens formål presentert på ny og jeg spurte om det var noe som var til hinder for dem. Det var én informant som ville ha repetisjon av muntlig garanti for at jeg ikke kom til å røpe fylket vedkommende arbeidet i, noe jeg garanterte. Jeg gjentok til hver og en av informantene at de når som helst kunne trekke sitt samtykke,

eller trekke seg fra forskningen. Forskning kan medføre negative konsekvenser eller skade dem det forskes på, slik at den enkelte person involvert bør selv ha rett til å delta i vurderingen av eventuelle belastninger (Alver og Øyen, 1997). I en undersøkelse har en ansvaret for god forskningsskikk gjennom hele prosessen, og en må være observant på eventuelle skadevirkninger. En undersøkelse skal ikke være til skade for informantene eller miljøet en studerer. Likevel kan en ikke hindre alle former for ubehag, da en må veie verdien av kunnskap som kan oppnås (Alver og Øyen, 1997).

Jeg orienterte informantene om at de alle ville få en kopi av oppgaven når den er ferdig, da jeg var takknemlig for at de gav av seg selv og at jeg på denne måten ville gi noe tilbake. Jeg var opptatt av å ha en atmosfære der informantene kunne føle seg trygge. Min bevissthet i forhold til egen fremferd og kommunikasjon var jeg oppmerksom på, med tanke på å få en god relasjon til dem. Jeg opplevde informantene som rolige og trygge i intervjuene. De fremsto som positiv til forskningen og uttrykte ønske om å lære mer om sitt eget og andres fagfelt. Intervjuene tok fra mellom 45 minutter til to timer per intervju. Jeg hadde forholdsvis mange spørsmål i intervjuguiden. Det ble også rom for mange oppfølgingsspørsmål, og jeg opplevde å få mye relevant informasjon.

Gjennom mine intervjuer fikk jeg en mulighet til å sammenlikne likheter og ulikheter hos to instanser, og mellom fagpersoner som jobbet i samme tjeneste. På denne måten kunne dette gi meg indikasjoner på hvorvidt instansene har lik eller ulik metodikk når de snakker med barn. Videre om det kan være differensieringer fra saksbehandler til saksbehandler, eller mellom de ulike særlig skikkede personene. I tillegg fikk jeg informasjon om hvilken kunnskap de har om hverandres utdanning og kompetanse. Dette opplevde jeg som svært interessant og kom som et overraskende pluss i forhold til funn i forskningen som jeg på forhånd ikke hadde tenkt på.

4.3.3 Transkribering

Transkriberingen av intervjuene ble en tidkrevende og lang prosess. Det ble brukt mye tid på omgjøre det muntlige ord til tekst. Det tok også tid fra jeg gjennomførte

intervjuene til jeg transkriberte dem. Jeg var opptatt av å transkribere alt selv da jeg vurderte materialet som konfidensielt. Jeg ønsket også å få en dypere forståelse av det som kom frem av opplysninger og jeg ønsket å lytte til intervjuene for å forstå de på ny. Underveis i transkriberingen fikk jeg flere ganger en viss forståelse av de enkelte delene og temaet i min studie. Jeg vekslet mellom å analysere delene og å se de i en større helhet. Jeg reflekterte over egen arbeidspraksis og fikk tanker om fremtidig barnevern under transkriberingen. Dette var spennende og interessant og gav meg motivasjon for videre arbeid i studien.

Under transkriberingen skrev jeg på bokmål og utelot mine egne uttrykk slik som «ja», «akkurat» og «mhh». På samme måte tok jeg bort informantenes uttrykk som var likelydende mine. Jeg brukte spørsmålene mine i intervjuguiden som overskrift hver gang jeg stilte et nytt spørsmål til informantene. I følge Nilssen (2012) vil tekster produsert av forskeren aldri bli helt nøyaktige fordi transkripsjoner bare fanger det verbale språket, og ikke konteksten. Nilssen sier likevel at det er en fordel med å transkribere, da dette er en viktig del av analyseprosessen. Ved å lytte og skrive, kommer nye tanker og ideer til koding. Videre kan en se ord som gjentar seg og viktige setninger blir synlig. Ikke minst blir en godt kjent med eget materiale (Nilssen, 2012).

4.3.4 Validitet

I denne studien har jeg benyttet kvalitativ forskningsmetode for å samle inn empirisk data og jeg har tatt hensyn til de krav som stilles i forhold til validitet. Validitet knyttes i denne studien til hvorvidt jeg har undersøkt det jeg presenterer som min problemstilling. Det er viktig at det er samsvar mellom det jeg presenterer jeg skal undersøke og det jeg faktisk undersøker. Min studies validitet bestemmes derved av forholdet mellom problemstillingen, data og konklusjon (Thagaard, 2013). I følge Thagaard (2013) kan validiteten styrkes ved at jeg kritisk går gjennom grunnlaget for mine egne tolkninger. Thagaard (2013) beskriver at det vil være viktig at jeg er observant på eget perspektiv utenfra, da dette kan oppleves fremmedgjørende eller provoserende for de personer jeg studerer. Validiteten i min studie knyttes også til hvordan jeg fortolker resultatene jeg kommer frem til. Her tenker jeg på om jeg blir styrt av min forforståelse, og om det er en mulighet for at jeg har tolket resultatene mine inn i

forutinntatte holdninger om samtaler og avhør av barn. Beskrivelse av min forforståelse kommer jeg tilbake til i punkt 4.7.

4.4 Ethiske betraktninger

Thagaard (2013) beskriver at all vitenskapelig virksomhet krever at en forholder seg til etiske prinsipper som gjelder internt i forskningsmiljøer, likeså til relasjonen i omgivelsene. Normer for vitenskapelig redelighet, finner en definert i «Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora» (NESH). Det er tre etiske hovedprinsipp som vitenskapelig virksomhet bør forholde seg til og ha bevissthet rundt, noe jeg vektla i min studie. Dette er informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser ved å delta i forskningsprosjekter (Thagaard 2013). En grunnleggende fag- og forskningsetisk norm er knyttet til kvaliteten og validiteten til arbeid som blir gjort, dreier seg om å redusere et mulig omfang av utilsiktede feilgrep i studien (Befring, 2002).

Når det gjelder informert samtykke så er utgangspunktet for ethvert forskningsprosjekt prinsippet om at forskeren har fått deltakerens informerte samtykke. Med dette menes det at informanten får informasjon om studiens hensikt og mål, slik at de er gjort kjent med hva deltakelse innebærer. Videre er det viktig å informere om frivillig deltakelse. Det er fremtredende at informanten til enhver til vet at en kan trekke seg fra studien, uten å oppgi noen grunn (Thagaard, 2013). I min studie fikk alle informantene en skriftlig og muntlig informasjon om prosjektet via prosjektbeskrivelsen og muntlig dialog. I informasjonen fikk jeg formidlet om informantenes rolle og rettigheter, om min målsetting og fremgangsmåte. Informantene skrev under på informert samtykke, og jeg var opptatt av å behandle alle deres opplysningene varsomt. Alle opplysninger, dokumenter, mailer og lydbånd har jeg hele veien holdt innelåst, trygt og utilgjengelig for andre.

Studien ble meldt til NSD, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, personvernombudet for forskning. Det vil ikke bli delt sensitive opplysninger eller gis rom for å identifisere personer eller trekk fra studien, noe informantene mine fikk informasjon om. Oppgaven innehar konfidensialitet slik at ingen enkeltpersoner

kommer til skade og personvern sikres. Datamaterialet blir anonymisert og lydopptak slettet. Søknaden min til NSD tilfredstilte kravene i personvernopplysningsloven og tjenesten godkjente gjennomføring av studiet (Vedlegg 3). Dette ble gjort før jeg startet intervjuene.

I følge Nilssen (2012) er forskere gjester i det private rom og forskeren må derfor ha god oppførsel og følge etiske koder. Nilssen (2012) oppsummerer at forsker gjennom hele prosessen må følge viktige aspekt i kvalitativ forskning som blant annet etiske hensyn, dilemmaer og betraktninger.

4.5 Bearbeiding av data og analyse

I denne studien har jeg gjort en transkribering av all innhentet data, der hensikten min var å strukturere intervjuene slik at de lettere kunne analyseres. Jeg tok utgangspunkt i datamaterialet og så på hvordan jeg kunne spore mønster og interessante kategorier. Hvordan jeg tolker dette, avhenger av min forforståelse samt min teoretiske læring og praktiske erfaring. Bearbeiding av data var en analyseprosess der jeg forsøkte å reflektere og tolke innsamlet data. Gjennom denne fordypningen hevder Thagaard (2013) at analysen starter når forskeren trår inn i forskningsfeltet. Det vil være viktig å finne de sentrale enhetene i forskningsmaterialet, slik at en kan vurdere hvordan de forholder seg til hverandre (Thagaard, 2013).

I min studie har jeg valgt å bruke en temasentrert analytisk tilnærming til innsamlet data. Bakgrunn for dette er at jeg ikke er ute etter det jeg kan anta at jeg finner i informasjonen som er gitt, men jeg ønsker å se etter hva intervjuene kan vise meg. Jeg hadde ei heller på forhånd av studien bestemt meg for aktuelle tema eller kategorier, slik at denne tilnærmingen var induktiv. Her gikk jeg fra empiri til teori og tanken bak var å få frem kunnskap på områder jeg ønsket å undersøke. Tilnærmingen åpnet også for forhåndsbestemte spørsmål som skulle undersøkes (Thagaard, 2013). Ved å bruke denne metoden var det ønskelig at materialet mitt ble presentert på en strukturert og oversiktlig måte. Her kunne det kanskje skje en sammenlikning av informasjonen som kunne skape en dypere forståelse for hvert tema. Thagaard (2013) beskriver at et

grunnleggende premiss for temasentrerte analyser er at en har informasjon fra alle informantene om de samme temaene.

En temasentrert tilnærming er kritisert for ikke å ivareta et helhetlig perspektiv. Med dette menes det at den løsriver teksten fra sin opprinnelige sammenheng når en sammenlikner utsnitt fra informasjon fra ulike informanter. I følge Thagaard (2013) vil det være viktig at informasjonen fra den enkelte informant settes inn i sammenheng med teksten som utsnittet var en del av. For å forsøke å få et helhetlig perspektiv vil det være viktig at informasjonen fra informantene som kommer frem, settes i sammenheng med som utsnittet av teksten er en del av. Beskrivelsene fra intervjuene vurderes i forhold til intervjuet som en helhet, og samhandlingssituasjonene settes til miljøet samhandlingen foregår i (Thagaard, 2013).

4.6 Analyse, koding og kategorisering

Gjennomgang og analyse av datamaterialet ble for meg i denne studien en spennende, men krevende prosess. Det tok tid å lese gjennom teksten for å gå i dybden og forsøke å kode og kategorisere. Jeg bestemte meg for å se etter mønster av gjentakende ord fra informantene og noterte ned ord og relevante utsagn fra datamaterialet. Deretter satt jeg dette opp i skjema og forsøkte å lage foreløpige hoved overskrifter. Videre markerte jeg i dataen hvor jeg fant informasjon som omhandlet dette og satte dette inn i skjemaet under overskriften jeg vurderte det hørte hjemme. Jeg prøvde frem og tilbake for å se etter mønster og for få oversikt og lage en struktur. Etterhvert forsøkte jeg finne frem til mer spesifikke kategorier basert på det informantene fortalte. Hele veien så jeg etter data som jeg fant relevant eller interessant. Analysen ble en prosess som gav meg tilgang til økt forståelse på et dypere plan for hva som pekte seg ut i dataen. Dette førte til at jeg organiserte informasjonen, og det satte meg i stand til å se på relevansen mellom empiri og teori.

I følge Nilssen (2012) kan jeg se på hvordan de mange delene blir puslet sammen for å finne helheten som igjen kan være med på å finne svar på problemstillingen. Jeg fikk en opplevelse av større trygghet til datamaterialet mitt, som førte til en mulighet for å gruppere funn og uttalelser om de samme kategoriene. Dette kan gi relevans for

studiens tema og problemstilling. Å analysere kan i følge Brinkmann og Tanggard (2012) beskrives som å dele noe opp i mindre biter, der en bryter ned datamateriale for deretter å sette det sammen igjen slik at en ender opp med en oversikt over data. Her kan en sitte igjen med et datamateriale der en kan se nye sammenhenger som en ikke registrerte eller oppdaget ved begynnelsen (Brinkmann og Tanggard, 2012). På denne måten kan det kanskje i min studie, pekes ut ikke bare én sannhet, med medføre at fenomenet gis rom for å studeres på flere ulike nivåer. Med dette kan en muligens forstå det slik at meninger skapes i lys av sammenhengen studien er en del av, og at delene forstås i lys av helheten (Thagaard, 2013).

Gjennom prosessen av data kom jeg frem til 3 kategorier for videre analyse: *Beskrivelser av kompetanse i forhold til å ha profesjonelle samtaler og avhør av barn, ivaretagelse av barns rettsikkerhet, samt barns deltakelse og medbestemmelse.*

4.7 Min forforståelse

I denne studien har jeg hele veien forsøkt å fortolket noe jeg ikke kan måle og veie og ved å være oppmerksom på min fortolkning kan jeg forsøke å unngå feiltolkninger (Nilssen, 2012). Nilssen (2012) beskriver at jeg gjennom min teoretiske, faglige og personlige bakgrunn har opparbeidet meg, sammen med livserfaring, verdier og holdninger og som kan være med på å danne min forforståelse. Dette er viktige forutsetninger og danner grunnlaget for min nysgjerrighet rundt temaet vold og seksuelle overgrep. Mine vurderinger, valg, avgrensninger, beskrivelser og teoretiske forankring er preget av min subjektivitet gjennom oppgaven. Jeg er bevisst over at dette kanskje kan sette spor og påvirke resultatet. Det er i følge Fangen (2011) viktigere å klargjøre min forkunnskap og hva den består av, enn å tro at jeg ikke har noen forkunnskap.

Erfaring fra kollegaer, samarbeidspartnere, barn og deres familier i lokal barneverntjeneste gjennom mange år, var med på å skape en nysgjerrighet rundt utfordrende samtaler med barn. Jeg har selv hatt mange barnesamtaler i min

yrkespraksis, men har få faglige metoder, teknikker eller annen spisset kunnskap som er tillært fra bachelor eller annen utdanning eller kursing. Jeg har selv brukt min personlige egnethet sammen med grunnleggende teori, kunnskap fra faglitteratur og forskning for å snakke med barn. Samarbeid og utveksling av erfaringer med samarbeidspartnere har også betydd mye. Det har dog vært et savn å ha en konkret metode i møte med barna. Min opplevelse er et økende behov for dette hos meg selv, så vel hos kollegaer. Denne erfaringen kan ha vært med på å danne min forforståelse og preger studien fra begynnelse til slutt.

4.8 Situering, begrensninger og styrker ved oppgaven

I denne delen av oppgaven presenteres begrepet situering. Det gis også beskrivelser om oppgavens begrensninger og styrker. Disse kan ha betydning og relevans for studiens problemstilling og funn, og er fra mitt perspektiv viktig å reflektere over.

4.8.1 Situering

Gjennom studien har jeg vært oppmerksom på min egen situering. Refleksjoner over situering har gitt meg bevissthet over at jeg ikke kan la være å inngå i en relasjon til mine informanter. I undersøkelsen kan jeg ikke nøytralt observere de fenomen jeg studerer utenfra, uten selv å bli involvert (Neumann, 2012). Informantene i denne studien er på denne måten nødvendigvis påvirket av mitt nærvær og min væremåte. Likeledes påvirker informantene meg. Som person tar en med seg egne erfaringer inn i intervjuene slik at min opptreden derved kan påvirke data. Jeg er oppmerksom på at valg av problemstilling og teori kan styres av mitt kjønn, min klasse og mine erfaringer. Å situere seg selv er å plassere seg selv i praksis og har betydning for hele forskningsprosessen (Neumann, 2012). Selv om jeg har forsøkt å opptre, tolke og analysere upartisk, kan det være vanskelig å ikke se resultatene i lys av egen erfaring og kunnskap. Med andre ord er forståelse og tolkning av sosiale fenomener et resultat av møte mellom ulike ståsteder, i denne studien mellom meg og informantene (Skjervheim, 1996).

4.8.2 Begrensninger ved oppgaven

Begrensninger i oppgaven kan bestå av at jeg har kjennskap til miljøet som studeres fordi jeg har arbeidet i barnverntjenesten både som barnevernkonsulent, mellomleder og leder i flere år. I følge Thagaard (2013) kan dette både være en styrke og begrensning. På den ene siden kan jeg forstå deltakernes situasjon og kan bidra til å bekrefte den forståelsen som eventuelt viser seg. På den andre siden kan jeg overse nyanser som ikke er i samsvar med mine egne erfaringer.

Videre begrensninger i studien er at størrelsen på mitt utvalg er lite og ikke representativt for hele populasjonen i Norge. Studien kan derved ikke representere alle barnevernkonsulenter eller særlig skikkede personer i politiet. Dette på bakgrunn av at jeg i denne studien tilsammen kun har intervjuet 8 informanter, som besto av en sosionom, to barnevernspedagoger, en leder fra Statens Barnehus og fire særlig skikkede personer. Ved et større utvalg kan det bli muligheter for andre funn, og er således en ytterligere begrensning ved at det kan komme helt andre resultater. Likevel har denne studien gitt en liten indikator på bakgrunn av at mine funn samsvarer med tidligere forskning, studier og teori som er benyttet i oppgaven.

En annen begrensning, er at jeg ikke har intervjuet barn som har erfaringer med barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer. Dersom studien hadde med barns perspektiver, fortellinger og beskrivelser, kan det ha gitt rom for andre funn. Deres perspektiver kunne gitt en mulig for ny forståelse av hvordan barn opplever å bli tatt samtaler og avhør av.

Til sist nevnes at begrensninger også kan bestå av at jeg ovenfor informantene med min forforståelse, er med på å farge svarene som blir gitt. Elementer hos meg og informantene slik som stress, kjemi, livssituasjon, tid, hukommelse og liknende kan også påvirke besvarelsen. Videre kan manglende lytteevner, ro og støy være faktorer som påvirker.

I studien har jeg hele veien vurdert, til tross for mulig begrensninger, at samtaleintervju gir det beste utgangspunkt for å skaffe mest mulig gyldig informasjon. Dette har gitt meg mulighet til å gå på et dypere plan med oppfølgingsspørsmål slik at jeg har fått rom for å få frem informantenes fortellinger.

4.8.3 Styrker ved oppgaven

Mine styrker i studien kan presenteres ved at jeg har vært heldig med valg av informanter. De har alle gitt studien svært mye informasjon og møtt undersøkelsen med mange fortellinger og beskrivelser. De har gitt et inntrykk av å ha turt å vært åpen og ærlig og de tatt seg tid til detaljer og oppfølgingsspørsmål. Dette har løftet oppgaven og åpnet opp for et dypdykk inn i den virkelige verden slik den fremstår. Jeg fikk også raskt tilgang til mange informanter, dette ved hjelp av flere portvakter som bidro til å skaffe tilgang til mulige personer jeg kunne intervju. I prosessen med utvalg, ble jeg nødt til å velge bort flere aktuelle informanter fordi jeg opplevde å få for mange. Jeg hadde også mange spørsmål i intervjuguiden og forholdvis lange intervju. Jeg satt igjen med svært mye data som jeg kunne foreta analyse av.

En videre styrke er at jeg opplever å ha funnet mye og relevant teori. I tillegg fant jeg tidligere forskning som jeg kunne lese og se mine funn i lys av. Videre kunne jeg også se om forskning samsvarte med mine funn, noe som kan være med på å styrke mine resultater dersom de har likhetstrekk. Dette opplevde jeg var tilfelle flere steder og kan derved sees på som en styrke i oppgaven.

Andre styrker i studien dreier seg om at temaet for min oppgave oppleves av meg som relevant og fremtidsrettet for barn. Selv om samtaler og avhør av barn dreier seg om barn, er de ikke de som har mest makt eller dominerer når profesjonelle snakker med dem, slik jeg ser det. Min undersøkelse kan være en styrke ved at den tar et videre steg i retning for å fremme barns stemme.

5 RESULTATER

I denne delen av oppgaven presenteres resultatene fra min studie. Funn fra resultatene blir illustrert ved å trekke frem direkte sitater og beskrivelser fra informantene. På denne måten kan informantenes egne subjektive perspektiver, beskrivelser og uttalelser komme til uttrykk. Jeg har vært opptatt av å hente ut informantenes mangfoldighet så vel som likheter og ulikheter.

Resultater fra intervjuene viser et klart skille mellom kompetansen hos politiet og hos barnevernkonsulenter. Barnevernkonsulenter har ofte ikke en metode å benytte når de gjennomfører utfordrende samtaler med barn, i motsetning til særlig skikket personer i politiet som har en konkret metode de benytter når de tar profesjonelle avhør av barn. Det er grunn til å tro at dette kan få betydning for barn som er utsatt for vold og seksuelle overgrep, samt for deres rettssikkerhet og deres deltakelse og medbestemmelse.

I presentasjonen omtales informantene som informant 1-8 og informantene er tidligere beskrevet i metodekapitlet. Resultater beskrives oppsummert og fortløpende. Resultatene deles inn i tre hovedkategorier: *Beskrivelser av kompetanse i forhold til å ha profesjonelle samtaler og avhør av barn, ivaretagelse av barns rettssikkerhet og barns deltakelse og medbestemmelse.*

5.1 Beskrivelser av kompetanse i forhold til å ha profesjonelle samtaler og avhør av barn

Beskrivelser fra barnevernkonsulentene

I forhold til kompetanse om profesjonelle barnesamtaler var det et sentralt funn at de to informantene som var utdannet barnevernspedagog opplevde å ha fått et grunnlag fra sin grunnutdanning i hvordan forholde seg til barn og forstå barn. I mindre eller ingen grad oppga informantene at de hadde ervervet en samtalem metode for barn utsatt for vold og seksuelle overgrep. De fortalte om generell kunnskap om barn i undervisning fra sin grunnutdanning. Funn fra informanten som var utdannet sosionom oppga at han

ikke hadde spesielle måter han snakket med barn på, ei heller i hans utdanning var det fokus på det. Han beskrev at hans studie rettet seg mer mot hele familien og hadde andre perspektiver enn eksempelvis barneperspektivet. Informant 5 uttalte seg om utdanning slik: *«Selve utdanningen gav meg et grunnlag på hvordan jeg skulle starte opp og hvordan jeg skulle forholde meg til barn i samtale med dem, og hva slags fokus de egentlig hadde. Det lærte vi litt om også, hvordan barna opplevde ting fra sin side når det satt en voksen å skulle prate med dem»*. Å arbeide med utsatte barn krever kunnskap om deres utvikling og fungering og det er viktig å vite noe om barns signaler og reaksjonsmønster. Informant 6 formulerte seg slik: *«I utdanningen fikk jeg den forståelsen for barns atferdsmønster og lærte å se etter tegn, dette fra psykologi og tilknytning og så videre. Men ellers er det den erfaringen jeg har gjort meg etterhvert som har hatt betydning også»*

Et annet funn informantene beskrev var at de har liten eller ingen faglig utdanning i å ha profesjonelle barnesamtaler med barn utsatt for vold og overgrep. De fortalte at de ikke har hatt opplæring i aktuelle metoder, tatt sertifiseringer, hatt kurs som har gitt god nok kunnskap eller fått lest tilstrekkelig litteratur fra utdanningsperioden vedrørende samtalemetoder. Informant 6 uttrykte seg slik: *«På mitt tidligere pensum da jeg tok bachelor, var det tatt ut dette med barnesamtaler, så vi hadde kun en kort teoretisk gjennomgang. Så jeg har ingenting. Jeg har ingen metode eller noe praksis i forhold til barnesamtaler, så jeg tenker at dette er et absolutt kompetansekrav»*. En annen informant fortalte om sin grunnutdanning på denne måten: *«På grunnutdanningen, jeg synes det var altfor lite fokus på det med vold og seksuelle overgrep. Jeg vet vi hadde forelesninger i slike bolker om de temaene, jeg husker dem som veldig tøff, fordi det var ting jeg tenkte jeg aldri måtte ta inn over meg. Så akkurat det med faglig kompetanse om dette, det har jeg egentlig ikke så spesifikk kunnskap om»* (Informant 5).

Manglende kompetanse om barnesamtaler i grunnutdanning ble kommenterte flere ganger, men også at det gjaldt senere i deres arbeidsliv. Ingen av dem hadde fått mulighet i sin yrkespraksis å spesialisere seg eller tilegnet seg mer kunnskap særlig på utfordrende barnesamtaler gjennom eksempelvis videreutdanning. Det nærmeste

informant 5 beskrev var at hun hadde hatt rollespill i sin grunnutdanning, og om en teoretisk læring om vold i videreutdanning, men liten grad en praktisk tilnærming. Hun opplevde da, likelydende som de den andre barnevernspedagogen, at de samlet ikke hadde noen trygg eller god faglig metode eller kompetanse når det gjaldt samtaler med utsatte barn. Informant 6 beskrev at hun så på det som en utfordring: *«Det er en utfordring for meg i og med at jeg ikke har noe utdanning i dette, jeg har ikke noe. Jeg må bruke erfaring og instinkt når jeg prater med dem, men jeg kan jo noe om dette med åpne spørsmål, det å lytte og stille åpne spørsmål, dette plukker man opp etterhvert som en jobber og erfarer. Læring kommer mer gjennom erfaring og lite fra utdanning»* (Informant 6).

Informant 7 beskrev gjennom sine uttalelser at han ikke hadde lang erfaring eller en metode han benytter når han møter barn og skal snakke med dem. Han fortalte at han er opptatt av å jobbe etter hjertet og uttalte seg slik: *«Det blir litt sånn at når jeg ikke har erfaring og når jeg ikke har noe spesialkurs for å gjøre det, så blir det litt ad hokk»*. Han fortalte til tross for dette at han opplever seg kompetent til å ha utfordrende barnesamtaler, og at det ikke er et hinder for han å klare å ha gode og avdekkende samtaler med barn. Han sa: *«Om det blir vanskelig i samtalen er jeg ikke redd. Du kan ha så mye teori du bare vil, til krampen tar deg og det går over hodet ditt, men om du ikke har forståelsen og innsikten til barnet, så får du det ikke til»* (Informant 7). Informant 7 beskrev at han ikke hadde et stort behov for å øke sin kunnskap og at han opplevde seg faglig trygg i rollen med utfordrende samtaler med barn utsatt for vold og overgrep.

Informantene som var utdannet barnevernspedagoger fortalte mye om og var samstemte i, at de ønsket seg mer kunnskap og opplæring i uansett type samtalemetode med barn allerede i sin grunnutdanning. De uttrykte også at dette var en mangel som de var bevisste på, derved hadde de ønsket dette påfylt senere i arbeidslivet. Av flere grunner var dette ikke gjort fordi kontoret deres eksempelvis prioriterte andre fagområder, eller at det ikke var økonomi til det. Informant 6 uttrykte begrensninger slik: *«Nei, jeg synes ikke at jeg har noen metode eller teknikk. Det jeg må gjøre er å der og da ta akkurat det barnet, hvordan det er og jeg prøver å finne ut av hvordan jeg kan*

snakke med akkurat dette barnet. Hvordan kan barnet respondere på min samtale? Så må en jo føle seg litt frem, først må en jo bli litt kjent med dem da. Så jeg har ingen inngangsvinkel. Jeg må først opparbeide meg tillit før jeg kan gå så langt, og det synes jeg er, det hemmer meg i min jobb for egentlig skulle jeg vært der til å begynne med. Men så føler jeg at tilliten først må på plass. Så dette gjør det utfordrende i de samtalene jeg har».

Et annet funn var at barnevernkonsulentene brukte sin erfaring fra arbeidslivet, der de prøver seg frem og bygger opp egen kunnskap om hvordan de skal samtaler med barn. De beskrev at de benytter kollegaer som støtte og til råd, de henter kunnskap fra samarbeidspartnere og plukker opp noe fra forskning på området. Mest av alt blir de erfarne og kompetente i samtaler med barn ved å gjennomfører samtaler med barn, de lærer av barna. På denne måten får de en type erfaringskunnskap om hva som fungerer eller ikke. Informant 6 formidlet det slik: *«Jeg føler meg litt frem i forhold til barnet og hvordan det er. Erfaring er det som kommer igjen, det er det jeg bruker».* En annen informant uttrykte det slik: *«Man har jo erfart endel på disse årene, jeg ser jo hva som funker for min del, og jeg bruker alltid å prøve meg litt frem. Det vil si hvor jeg skal begynne i samtalen med barnet, så den første samtalen blir gjerne litt generell. Deretter peiler jeg meg inn på aktuelle tema som kommer frem i første samtale, så snakker vi litt rundt det og jeg kartlegger litt. Og så er jeg opptatt av trygghet, at tilliten kan komme, og da vil jeg legge til rette for at det skal bli best mulig for dem i samtalen»* (Informant 5)

Informantene som var utdannet barnevernspedagoger beskrev videre at de ønsket seg mer konkrete metoder for hvordan de kan gjennomføre utfordrende barnesamtaler. Det fremsto som et høyt ønske hos dem da de var bevisst på at deres nåværende kompetanse var mangelfull. De ønsket seg bedre og konkrete verktøy, slik som eksempelvis kursing, faste anerkjente samtalemetoder eller å få øve seg og praktisere mer. Informant 6 sier det slik: *«Politiet har konkrete metoder, dette er noe jeg har savnet, noe jeg har hatt høyt oppe på min liste over hva jeg ønsker, og det finnes jo en god del kurs i forhold til dette. Og det å ha fått øvd på det og trent på det i praksis, det kunne jeg godt ha tenkt meg. Hadde jeg fått brukt det på de fosterbarna jeg arbeider med, jeg er sikker på*

at de hadde sagt ja til det å få være med på noe slikt, da hadde også jeg fått praktisk trening i samtaleteknikk».

Informant 7 som var utdannet sosionom, uttrykte ingen behov for å lære konkrete metoder og skilte seg derved ut fra de andre to barnevernkonsulentene.

Når barneverntjenesten har plikt til å foreta undersøkelser og snakke med barn, vil det være naturlig at de snakker og kommuniserer med barna på en eller annen måte, i en eller annen form. Informant 5 fortalte om hvordan hun peiler seg inn på barnet på sin egen ervervede måte, der hun fokuserer på visse faktorer som hun tenker er viktig. Hun uttrykte seg slik: *«Min metode er at jeg er opptatt av tid og nysgjerrighet til barnets historie, og at jeg ikke gir uttrykk for at jeg ikke har tid til å lytte til dem, men at jeg viser at det de sier er viktig og at jeg tror på dem. Dette tenker jeg er alfa og omega i typer vold og overgrepssaker, hvor de kanskje endelig sier noe. Da må det neste de opplever være at de blir trodd på når de forteller»* (Informant 5). Egen kompetanse var noe informantene samlet sett var opptatt av og som de uttrykte at de brukte tid på å reflektere over.

Oppsummert var to av tre informanter sine beskrivelser om kompetanse, at den var mangelfull når det gjaldt utfordrende profesjonelle samtaler med barn. Den tredje beskrev at hans kompetanse var god nok når det gjaldt samtaler med barn.

Beskrivelser fra særlig skikket personer og leder for Statens Barnehus

Funn i forhold til beskrivelser av profesjonelle avhør av barn, var at informantene har utdanning og kompetanse i en konkret og forskningsbasert metode for å ta avhør av barn. De har tatt videreutdanning og fått opplæring i den diagnostiske samtalemotoden, DMC, og kan dermed betegnes som særlig skikket personer. Informant 1 forteller om dette på følgende måte: *«Jeg forsøker alltid å forholde meg til fagkunnskap og det teorien har lært oss, og at dette er en måte vi bør jobbe på når vi skal ha samtaler med barn. Jeg forholder meg til det. Jeg har lært noen modeller som en forsøker å forholde seg til, og når*

det gjelder politiavhør, så har en det en kaller for et faseinndelt politiavhør. Denne er basert på forskning». Å ha kvalifiserte personer som arbeider med metoden er et krav for å få ta avhør av barn. En annen informant uttrykte seg slik med tanke på sin kompetanse: «Det er jo veldig avgjørende med utdanning, det handler om å ha bevisstgjøring om deg selv og hvordan kommunikasjonen er mellom mennesker, og hva som mange ganger er svakheten når mennesker snakker sammen. Dette med metakommunikasjon med barn er viktig. Dette kjente jeg jo ikke til uten mitt studie. Dette har helt klart stort betydning for hvordan jeg utfører mine samtaler» (Informant 2).

Et annet funn var at det stilles høye kvalifikasjonskrav til de som skal være særlig skikkede personer. Videre at de særlig skikkede personene viser stor faglig kompetanse om metoden de tar utdanning i. Metoden er inndelt på en slik måte at avhøret ikke er tilfeldig, men en helt nøye og planlagt måte å snakke med barn på. Den har ulike faser med tilhørende faglig fokus i de ulike fasene. Informant 1 uttalte seg slik: *«Man har lært noen modeller, DMC, som man forsøker å forholde meg til og blant annet når det gjelde politiavhør så har en det en kaller for et faseinndelt politiavhør. I første fase er det planlegging, deretter kontaktetablering og introduksjon, så fri forklaring før en går på sonderingsfasen. Til sist avslutningsfasen og evalueringsfasen»*. Informantene fortalte at det er syv faser i metoden og i alle fasene er det spesifikke tilnærminger og en egen kommunikasjonsform ovenfor barnet. Informantene uttalte at metoden er anerkjent i Norge og basert på Gamst og Langballe (2004). Informant 4 formulerte seg slik: *«Man bruker jo litt, jeg bruker Gamst og Langballe som basiskunnskap for avhørsmetodikk. Denne brukes når vi tar avhør av barn og denne er i vi opplært i når vi har studier på politihøgskolen»*. Det var stor enighet blant de særlig skikkede personene at metoden og deres planlagte åpne spørsmål, gav barna mulighet til å fortelle fritt med minst mulig påvirkning. Informant 3 uttrykte seg om avhøret slik: *«Sånn etterforskningsmessig så går vi gjennom saken og ser hva vi trenger for å få belyst den. Det kalles gjerne etterforskningsblikket, da det er en målrettet samtale. Det er ikke bare en samtale der vi setter oss ned og prater. Vi har et formål med et avhør, og det er å belyse en sak vi undersøker. Det barnefaglige jeg har lært i utdanning spiller inn på hvordan jeg nærmer meg barnet»*. Særlig informant 3 hadde klare og tydelige uttalelser om metoden og kom også gjerne med uoppfordrede begrunnelser på egne uttalelser. Hun sa eksempelvis:

«Den diagnostiske samtalemotoden som brukes, er bygd opp i ulike faser og er utviklet med bakgrunn i forskning. Målet er at barn skal forteller mest mulig fritt og upåvirket om hendelser og ting de har opplevd, fordi det er ikke noe de bare finner på».

Informantene reflekterte over metoden DMC og hvordan de hadde tilegnet seg den i sitt praktiske arbeid. De beskrev seg selv som svært lojal ved bruk av metoden, de fremsto som å anerkjenne den og forskningen som lå bak. De løftet frem at praksis og etterutdanning var viktig for å lære seg metoden og for å bruke den riktig. Informant 4 uttalte seg slik: *«Jeg har tatt avhør i 32 år. Jeg fikk jobben som avhører da jeg var nyutdannet og fikk interesse for det. Jeg har tenkt at jeg fikk et fagområde jeg fikk ansvar for, så da burde man ta noen grep for å vite hva en holder på med og hvordan gjøre en best mulig jobb, da må man ta noe videreutdanning»*.

Et tredje funn dreide seg om at de særlig skikkede personene satte sitt personlige preg på samtalemotoden de bruker. De reflekterte over at barn var forskjellige, noen mer trygge enn andre og at forberedelsene før avhør var viktig. De var samstemte i at de var lojal til bruk av metoden, men samtidig sa de noe om at de som fagpersoner var ulike og derved kan være med på å forme den. Informant 3 uttrykte seg slik om dette: *«DMC er en metodikk du gjør litt til din egen med hvordan du bruker den, vi har lært en tydelig metode, men jeg har formet den til at «slik gjør jeg det». Det er ikke mulig å ta et perfekt avhør. Avhør er veldig intenst og krevende og du skal hele veien være oppmerksom på barnet og fange opp, ha passende kroppsspråk, inntone se barnet, følge med, tenke på neste skritt videre. Det er kognitivt krevende og du er menneske i det også som setter sitt preg»*. Likelydende sa informant 2 noe i samme retning slik: *«Modellen legger jeg til grunn, men ender opp med at jeg ikke klarer sitte å kun tenke på modellen i avhør. Jeg må ha noen hovedknagger så da er nå metoden der. Noen ganger trenger ikke barna metoden fullt ut, eksempelvis trenger jeg ikke fasen med introduksjon fordi barnet er forberedt og snakker villig vekk av seg selv»*.

Det ble løftet frem at de som særlig skikkede personer kunne være med på å påvirke barnet under avhør i kraft av egen tilstedeværelse. De ytret at metoden lå som en faglig ramme, men at de også tok hensyn til egen påvirkning, barnets reaksjoner og eksempelvis andre uforutsette ting som de ikke kunne klare å planlegge på forhånd. Informant 3 formidlet seg slik: *«For å møte barn og få de til å fortelle mest mulig, altså på en upåvirket måte, det å være helt objektiv blir jo feil, alle er subjektiv, men vi forsøker å få de til å snakke uten at de blir farget av de som snakker med dem».*

Et annet relevant funn ble uttrykt fra leder for Statens Barnehus. Han har et annet utgangspunkt og perspektiv på avhør av barn, da han overværer mange avhør og kan sammenlikne dem. I tillegg samarbeider han med ulike skikkede personer, og kan erfare likheter og ulikheter. Han gjør ikke selv avhør av barn, men har ansvar for å lede og drive barnehuset og de ansatte der. Han uttalte seg slik: *«Jeg har sett det virke positivt, DMC som er en kreativ avhørsteknikk der barnet får snakke ut ved bruk av åpne spørsmål. Jeg har ikke direkte samtaler med barn selv, men samarbeider med den som er avhører, her hjelper jeg til og kommer med innspill, kanskje når avhører sitter fast».* Han løftet videre frem og var enig med de øvrige informantene, at DMC har en styrke ved at det er en god metode som i dag fungerer bra. Han uttalte at den stiller krav til kvalitet både i samtalene med barnet og til de som skulle ha samtaler med barn utsatt for vold og overgrep. Han ytret seg videre slik: *«Man må trene for å holde på metoden, de nye er gjerne flinkest»,* og *«jevnlige vedlikeholdstrening på avhørene har stor betydning for når du skal bruke åpne eller lukkede spørsmål. Det er viktig med en betydelig opptrening før en går i gang med direkte spørsmål til barn»* (Informant 8).

5.2 Ivaretagelse av barns rettsikkerhet.

Beskrivelser fra barnevernkonsulentene

Det første hovedfunnet var at barnevernkonsulentene har god kunnskap og rutiner ved å kontakte politiet og anmode etterforskning dersom de får bekymringsmeldinger om vold og overgrep på barn. De uttrykte liten nøling i å anmode etterforskning og tok gjerne en telefon i tillegg til å skrive formelt brev til etterforskere i politiet.

Barnevernkonsulentene hadde lagret både navn og telefonnummer og kjente til

etterforskerne i sitt politidistrikt. Barnevernkonsulentene fortalte at de opplevde både gode og noen ganger utfordrende situasjoner med politiet. Det kom samstemt og klart frem at de var opptatt av et godt samarbeid med politiet og at de så på dem som en viktig støttespiller for barn. De var også opptatt av at barn skulle få hjelp og bli skjermet fra vold og overgrep. De fulgte saker med avhør nøye og brakte tema om dom ovenfor tiltalte på banen. De fremhevet at det var viktig at tiltalte får sin straff slik at barn opplever å bli tross, samtidig som de vil hjelpe barn ut av en vanskelig livssituasjon. Barnevernkonsulentene var tydelige og bevisste på at vold og overgrep er en kriminell handling at den eller de som utfører dette må stoppe, slik at barnet beskyttes. Informant 5 uttrykte seg slik: *«Det gjaldt en vanskelig overgrepssak, jeg følte tilslutt at jeg ikke visste mer hvordan gå frem. Jeg tenkte at dette var en politisak, og det ble en politisak, jeg tok kontakt og vi havnet der. Jeg mente at dette ikke bare var en barnevernssak, dette er en straffesak og politiet burde gjøre en etterforskning... og vi har et nært og godt samarbeid med politiet».*

En av barnevernkonsulentene fortalte at det var viktig at han kjenner til andre fagpersoner og opplever et godt samarbeid med dem når det gjelder felles barn de jobber med. Dette særlig i akuttsaker om vold og overgrep. Han beskrev at han blir påvirket av samarbeidet med andre offentlige instanser som politiet. Han beskrev å ha blitt defensiv og en mindre god utgave av seg selv ved dårlig samarbeid med dem. Han uttalte seg slik om dette: *«Når det smeller, om du skal samarbeide med noen du ikke kjenner, da er dette er faktor som spiller inn og det blir stor sannsynlighet for at det skal gå galt»* (Informant 7). Han uttalte at det var viktig å kunne stole på hverandre og at de som er med deg i akuttsaker må støtte hverandre. Dette formidlet han påvirket saker med barn på en mer positiv måte.

Barnevernkonsulentene beskrev noen utfordringer i samarbeidet med politiet. Dette gjaldt deres opplevelse av at terskelen for å åpne etterforskning i saker er ulikt. De uttrykte en fortvilelse og uro over at mange saker ble henlagt mot eksempelvis bevisets stilling og at få saker endte med dom. På denne måten fortalte de at selv om barna hadde åpnet seg opp og fortalt sin historie, så fikk de ikke den anerkjennelse og trygghet ved at

lovverket beskyttet dem tilstrekkelig. De opplevde at mistenke i saken noen ganger ble mer beskyttet, enn at barnet ble det. Informant 6 formidlet seg slik: *«Jeg ønsker meg mer treffpunkt med politiet, en annen ting er hvor lista skal ligge? Dette er ulikt mellom politidistriktene. Dette var nylig et tema i nyhetene, noen steder er terskelen i landet høyere for å gå til sak, for mange saker blir jo henlagt. Dette er noe politi og barnevern må gjøre noe med for disse barna skyld».*

Et annet funn var knyttet til politiets ressursmangler og tid. Barnevernkonsulentene uttrykte at de har vært i situasjoner der de har anmodet etterforskning på bakgrunn av vold og overgrep, men politiets etterforskning lot vente på seg. De har alle opplevd at det har drøyd ut i tid, slik at egne frister etter Lov om Barneverntjenester (1992) brytes. Samtidig utsettes barnet fortsatt for omsorgssvikt. Ikke minst var de opptatt av at barnet må til avhør før det gikk for lang tid slik at barnet raskt etter eventuelle hendelser, kan fortelle hva som har skjedd. De var også klar på at den eller de som utsetter barnet for vold og overgrep, ikke skal få manipulere barnet, skremme eller true det til taushet. Det viktigste de formidlet var at de ville at omsorgssvikt skulle stoppes så fort som mulig slik at barnets beste ble ivaretatt. En slik ventetid ble beskrevet som sår og utfordrende. Enkelte ganger har de her, etter avtale med etterforskere i politiet, selv tatt mer utdypende barnesamtaler for å kartlegge bekymringen om vold og overgrep. De opplevde her at det kunne bli utfordrende å ha gode nok samtaler med barn, når de ikke hadde verktøyene som skal til for å få frem viktig informasjon. Informant 6 formidlet seg slik: *«Det er jo når jeg ikke når inn, når du ikke får kontakt og barna ikke vil prate med deg. Når du da ikke har rett kompetanse og ikke kan komme med de rette spørsmålene for å få ut viktig informasjon, så stopper det opp. Jeg har ikke verktøyene for å snakke, dette mangler jeg, så da snakker vi om andre ting, ting som barnet vil snakke om».* På samme måte sier en annen barnevernkonsulent det slik: *«Til en viss grad mester jeg, det stopper opp noen ganger, men det er vanskelig å beskrive hva det er som gjør det, jeg har hatt for få samtaler til det»* (Informant 5). I lys av dette sa to av tre barnevernkonsulenter at de var opptatt av hva de vil ha mer av i fremtiden, fordi de sa noe om egne begrensninger. De var helt klare på at de kan komme til kort for å få ut viktig informasjon, slik at de i sitt arbeid kan ivareta barnet, hjelpe, støtte, samt å fatte gode beslutninger og riktige tiltak. En informant formidlet seg slik: *«Jeg ønsker å få hevet min kompetanse uten tvil, å bli god*

på dette, for det kommer jo nye barn hele tiden. Så i stedet for å gå det samme veien om og om igjen, å tilnærme meg slik jeg har gjort nå, er veldig ineffektivt da» (Informant 6).

Et tredje funn er at barnevernkonsulentene opplever bruk av Statens Barnehus som positivt. Informant 5 sier det slik: *«Det har vært veldig greit, de har et bra opplegg og gjør det beste ut av det. Det legges til rette ut fra barnets behov. Det som er så bra er at barna får en plass å uttrykke seg, på et uavhengig grunnlag, det er ikke noe partssted, og barna får en god ivaretagelse både før, under og etter».* Informant 6 sier noe i samme retning: *«Min erfaring ved bruk av barnehus er at det er et godt opplegg, med fine lokaler og det er tilpasset barn. Jeg opplever at barnehuset ser barna slik vi gjør, og føler noen ganger at de tar barna mer på alvor enn det politiet gjør. Eksempelvis oppdragervold, jeg tenker vold er vold uansett sammenheng, og barnehuset tar dette på alvor og ser på det slik vi gjør».* Barnevernkonsulentene uttrykte at barnehuset skaper en ramme som er tilpasset barna som blir tatt avhør av. Informantene opplever dette som viktig ovenfor barn utsatt for vold og overgrep, men også for dem som fagpersoner i sitt arbeid. Informantene løfter frem at de kan rådføre seg med fagfolk på barnehuset og de beskrev trygghet til barnehusets kompetanse. De opplever å få gode råd i saker vedrørende barn som de jobber med. Informant 6 formidler seg slik: *«Jeg opplever barnehuset som et sted med flinke folk, de tilbyr også veiledning, både til oss og andre».* Informant 7 formidlet også at han opplevde barnehuset positivt. Han beskrev det slik: *«Jeg ser på dem som kompetente på barnehuset, det er et sted der barna kan være i fokus og fortelle sine historier» (Informant 7).*

Informant 5 trakk også frem, til tross for positiv omtale om barnehuset, at hun i saker har opplevd noe forskjellige rutineoppfølging og samarbeid med dem. Hun uttrykte det slik: *«Jeg har opplevd litt kontraster, i den ene saken ble barnet og vi fulgt godt opp i ettertid av barnehuset i en annen ble vi overlatt helt til oss selv og hørte ikke noe fra dem».*

Beskrivelser fra særlig skikkede personer og leder fra Statens barnehus

Det første hovedfunnet var at særlig skikkede personer i politiet har klare rutiner og er godt organisert når det skal tas avhør av barn. Flertallet uttrykte at de har, i tillegg til sin konkrete samtalemetode i DMC, et bredt støtteapparat av fagpersoner rundt seg som de kan støtte seg til. De har etter at en sak er meldt til barnehuset, samrådsmøter med barnehuset, barneverntjenesten og andre tilknyttet saken. Her innhenter de informasjon og kartlegger barnet, før det blir tatt avhør av. Saken gjennomgås på detaljnivå og særlig skikket person får informasjon om barnet slik at vedkommende kan forberede sitt avhør. Det oppnevnes videre en bistandsadvokat til barnet og en politijurist koples på. Politijuristen har det overordnede ansvaret for saken. Videre deltar etterforsker fra politiet. I tillegg er rådgivere og teknikere på barnhuset påkople, sammen med barnevernkonsulenten og gjerne leder i barneverntjenesten. Tilsammen mellom 6-8 personer hver gang et avhør er besluttet som kan bistå med faglig støtte og kompetanse, samt gi hjelp til den praktiske biten av avhøret. Informant 3 formidlet seg slik: *«Vi gjennomfører samrådsmøte der alle aktører deltar, men det er jeg som avhører som lager min disposisjon. Og så kan jeg gjerne diskutere dette med jurist eller etterforsker i saken, for å høre hvilke momenter de mener vi her skal belyse? Når vi kommer til barnehuset, begynner vi gjerne med et formøte før selve avhøret, her er det avhørsleder som leder møtet og skriver protokoll. Her legger jeg frem min plan for avhøret, da kan alle kommentere og justere i forhold til min oppbygging av avhøret og de spørsmålene jeg har planlagt»*. En annen informant hadde også meninger om dette slik: *«Vi har formøte før avhør, og da fremlegges disposisjon og spørsmålene, så får jeg innspill fra de andre som er tilstede, barnehuset, juristen, etterforsker og bistandsadvokaten»* (Informant 4).

Et annet funn var at de uttrykte på flere måter at lovverket deres er en grunnleggende faktor for deres arbeid med avhør av barn. De formidlet at de måtte se saken med flere perspektiver og ikke kun fra barnets perspektiv. Informant 2 formidlet seg om dette slik: *«Vi skal også ivareta de siktedes rettighet og prøve å kartlegge også det som kan tale til gunst, har det skjedd noe straffbart? Og dersom det har skjedd, hva blir det rette straffebudet? Politiet jobber slik at vi skal straffe de som har gjort noe galt. Dersom barnet skal fortsette å bo der eller ikke, må barnevernet ta stilling til»*. Videre om dette uttrykte en annen informant seg om bevisførsel vedrørende vold og overgrep på barn slik: *«Det er ganske høythevende beviskrav som stilles, det skal bevises mye og være veldig godt*

bevist, kun en teoretisk tvil om at noe ikke har skjedd. Vi skal etterforske både for å bevise skyld og uskyld. Det som er viktig fra politiets side er at vi ikke skal basere en etterforskning på avhør av barn, vi kan ikke legge et slikt ansvar på barnet, det skal støttes opp av og etterforskes bredt, avhør av barnet er en del av denne etterforskningen» (Informant 3).

Et tredje funn var at de særlig skikkede personene samlet mente at innføringen av barnehus for avhør av barn var en god ordning. Informant 3 uttrykte seg slik: *«Forberedelsene er det barnehuset som inviterer til, gjerne politijuristen som har ansvaret for at avhør skal gjennomføres. Det er blitt en praksis i at barnehusene kaller inn. Det er ei endring i forhold til slik man gjorde det før, da tok en dommeravhør av barn».* Selv om informantene beskrev at reisen til og fra barnehusene, og å finne følgeperson, kunne ha praktiske og noen ganger belastende utfordringer, var i de i all hovedsak enige i at barnehuset representerte trygghet og ivaretagelse av barn. Et sted barna ble fulgt opp og med gode tilrettelegginger. Informant 2 formidlet dette slik: *«Dette med barnehus er jo gull, her er plassen for barn og unge for å fortelle, det er her deres stemme høres, deres opplevelser som kommer frem er viktige, og ja, de skal bli hørt her».*

Tre av informantene som hadde lengst erfaring med avhør av barn, kom med forklaringer og refleksjoner over endringen av avhør av barn som har skjedd de siste tiår. De var alle tre enige om at ordningen med avhør fungerer langt bedre nå enn tidligere, og informant 1 uttrykte det slik: *«Det er ei endring i forhold til slik man gjorde det før, da tok en dommeravhør av barn slik de hette, da følte jeg at vi sto mye mer alene som avhørere. Jeg hadde ansvar for alle forberedelser, at det tekniske utstyret var på og gikk som det skulle, eksempelvis var en redd for strømbrudd i opptaket. Jeg var gjerne litt kaffekoker også, tok i mot dommere og jurister og alle som kom. Da jeg jobbet i Tingretten og tok avhørene der, tenker jeg at det ikke kunne være noen god opplevelse for barna, det var mye folk rundt dem. Det var vektere som gikk rundt i uniform, dommere som gikk i sin bekledding, mange ting rørte seg rundt dem, fremmede lokaler, nei de var ikke noe skjermet. Jeg ser forskjell på barna da og de barna som kommer på barnehuset i dag. Barnehuset har hatt stor betydning for å ivareta barna på deres premisser».* Den mest

erfarne informanten som har arbeidet som avhører i over 32 år, har muligens sett den største endringen over tid og var også samstemt i dette. Særlig hun uttrykte fantastisk mye informasjon over endringen av synet på barn og hvordan avhør av barn ble tatt før og nå. Blant annet formidlet hun at hennes første avhør ble tatt av barn hjemme på barnerommet til barna, kontra i dag der avhøret er tilrettelagt i trygge rammer på Statens Barnehus.

Et relevant funn fra leder for Statens Barnehus var at han formidlet at innføring av barnehus er en suksesshistorie som fungerer bra. Dette fordi barnehuset har betydd mye for mange barn da avhøret er i ordnede former. Videre ytret han at det også skjer mye bra i ettertid av avhør, han sier det slik:

«Alle barn som er her blir systematisk screenet om de trenger videre oppfølging eller ikke, deres behov blir avdekt og hjelp gis raskere enn med den tidligere dommeravhørsordningen. Barnehuset bidrar til å knytte tjenester sammen og samhandlingen lokalt samkjører seg slik at barna får hjelp. Slik var det ikke før.»

Til tross for at barnehuset ble løftet frem som en viktig endring og noe positivt for barn under avhør, ble det også formidlet noen utfordringer. Flere av informantene fortalte at de sliter med tilstrekkelig kapasitet. Det kom frem at de har for mange avhør slik at de ikke rekker å gjennomføre dem både av hensyn til frist, men også fordi barn må vente for å få komme med sin fortelling. Det kan i noen tilfeller gå måneder før avhør planlegges og gjennomføres. Informantene begrunnet dette i ressursmangler hos politiet og at det er for få særlig skikket personer til å gjøre jobben. Det kan også være kø på barnehuset. Informant 4 uttrykte seg slik: *«Sånn som det er nå er det så fullbooket på avhør at vi ikke har tid til å tenke. Det er slik at du bare går inn og ut av saker, er ikke tid til mer. Tid er en utfordring»*. I andre saker refererte informant 1 seg til samarbeidet med barneverntjenesten slik: *« Hvis barnevern må vente på politiet i evigheter, så er ikke det barnets beste, da får en tenke et samarbeid, en dialog der vi blir enige om at barnevern har en avdekkende samtale. Vi har dessverre noen saker som blir liggende altfor lenge»*. Til sist nevnes det at informant 3 uttalte at det ofte var lagt opp til to avhør for to barn på samme dag. Hun reflekterte over om det var like god kvalitet på avhør 1 som avhør 2?

Dette forklarte hun med at hvert avhør er kognitivt krevende og utmattende, og derved påvirket det første avhør det andre avhøret ved at hun blir mindre konsentrert. Hun ytret ønske om at det kun var et avhør per dag.

5.3 Barns deltakelse og medbestemmelse

Beskrivelse fra barnevernkonsulentene

Funn i forhold til barns deltakelse og medbestemmelse var at trygghet og tillit var avgjørende for at barnet skulle oppleve seg ivaretatt av dem. De mente at dette hadde betydning for at barna fikk rom for å si sin mening om hendelser de var utsatt for.

Videre uttrykte de at trygghet og tillit var av betydning for arbeidet i forhold til deres vurdering av barnets beste. Her var de opptatt av at barna skulle få delta frivillig i samtalene og ikke bli påtvunget eller presset til noe de ikke ville snakke om.

Barnevernkonsulentene formidlet at de sto støtt i utfordrende samtaler med barn for å vise dem trygghet ved at de «tålte å stå i det». Informant 6 formidlet seg slik: *«Jeg opplever å takle de barna som opplever såre ting»*. Å trekke seg bort er aldri et alternativ, ble uttalt av flere. Barnevernkonsulentene beskrev videre at de strekker seg langt for å favne om barna og bruker de midlene de har til det. De jobber for å ta gode beslutninger rundt barn og drøfter og snakker om utfordrende samtaler med kollegaer og leder, politiet og barnehuset eller andre i saken dersom det er behov. De ønsker gode råd, hjelp og å løse utfordringer når de møter på det. En informant fortalte at hun opplevde å få mye informasjon fra et barn, fordi hun kjente barnet og visste hvordan hun kunne stille spørsmålene sine. Hun beskrev at konteksten ved at barna følte seg trygg og ivaretatt gav tilgang til å lettere å få ut informasjon. Hun sa også at barna var trygg når de hadde noen sammen med seg de stolte på (Informant 6). Informant 7, som var utdannet sosionom formidlet at han ikke har hatt noen utfordringer når det gjelder å ha utfordrende samtaler med barn, og derved mente han at barn får medvirkning. Dette til tross for at han ikke benytter en spesifikk metode. Han uttalte at han opplevde seg god skolert og kompetent for å snakke med barn selv om han ikke hadde hatt opplæring i profesjonelle barnesamtaler.

Et annet funn var at personlig egnethet hadde betydning for profesjonelle samtaler med barn. Samtlige barnevernkonsulenter beskrev at de var opptatt av en god og adekvat kommunikasjon med barn, der barnet blir snakket med på en respektfull og inkluderende måte. De reflekterte over at deres personlighet hadde mye å si og at «kjemi» mellom barnevernkonsulent og barn var av betydning. De forklarte at dette kan påvirke samtaler med barn og derved samtalens utfall. For å illustrere dette uttalte informant 5 seg slik: *«Det har betydning ja, fordi jeg tenker at personen som skal snakke med barn må ha lyst til å snakke med barn. Du må ha interesse for å lytte til barn og høre på det de har å si, og det må ha betydning for dem. Dette med genuin interesse er viktig og påvirker barnet, de bør ikke føle at det bare er en pålagt oppgave. Du må vise dem at du hører det de sier og at du tar det videre, slik tenker jeg at personlig egnethet har mye å si».*

Til sist var det et funn vedrørende de fysiske omgivelsene i barneverntjenestens lokaler. En av barnevernkonsulentene fortalte at det ikke var egnet å ha barnesamtaler på sitt arbeidssted. Dette fordi det er lite lagt til rette og derved får det betydning for samtalen. Hun formidlet at et egnet sted for henne er et barnevennlig rom der det er mulighet til tegning, leker, bamser, dukker, pratedukker og utstyr som kan benyttes til samtaler. Hun fortalte at for de fleste barn i alle aldre, er det viktig at de kan sysselsette seg med noe i samtalen. Selv har hun brukt tegning som redskap i utfordrende samtaler. Hun uttalte seg slik: *«Et stivt kontor kan virke skremmende, jeg synes vi har for dårlige fysiske lokaler til å gjennomføre gode samtaler på kontoret. Slik at samtaler det tar vi gjerne heller da på skolen eller hos helsesøster»* (Informant 5).

Beskrivelse fra særlig skikkede personer og leder for Statens Barnehus

Funn i forhold til barns deltakelse og medbestemmelse var at informantene formidlet og var opptatt av at barn i avhør ikke blir presset eller stilt ledende spørsmål. De tilrettelegger avhøret best mulig også når det gjelder deres spørsmålsstilling. De uttrykte at de informerer barna om viktig informasjon som vedrører dem, fordi å holde ting skjult eller unnlate å si sannheten er uriktig. Informant 1 sier det slik: *«Jeg tenker at alt det vi sier er viktig for at vi skal forstå hverandre, og at det jeg sier er sant. Jeg ber barnet gjøre det samme, det vil si at dersom barnet spør så skal jeg svare sant og så godt*

jeg kan, tilpasset barnet. Om de sitter og lurere på ting og engster seg, så må jeg svare på det de engster seg for. Jeg tenker at de har rett på å vite, og det er viktig hvordan du sier det og at det tilpasses dem og hvordan du ordlegger deg».

Flere informanter var samstemte i og mente klart og tydelig at barnets egen stemme var sentralt under avhør. En informant uttrykte seg slik: *«Vi kan stadig bli flinkere i møte med barn, at de får en mulighet til å fortelle hva de vil. Hva enn det er, så skal de ikke forlate oss etter avhøret med dårligere følelse enn da de kom inn, det må være hovedmålet, og ikke utsette de for noe mer enn hva de allerede har»* (Informant 2). Det ble likelydende formidlet fra en annen informant at det var viktig å se barnet i en helhet. Både kroppsspråk, nonverbal kommunikasjon, tegn, barnets flukt med å unngå å svare på ubehagelige spørsmål og pauser i avhøret spiller inn. Dette ble forklart hadde betydning for hvordan særlig skikket person tolker og forstår barnet under avhør og hvordan en legger opp neste spørsmål, eller en fase fra metoden DMC. Informant 3 beskrev første kontakt med barn under avhør slik: *«I starten av avhøret skjer kontaktetablering, jeg bruker å fortelle barna ganske tidlig grunnen til hvorfor de er her. De formelle tingene er jeg nødt til å gå gjennom og informere om i avhøret, og så skal de være alderstilpasset, men dette er noe jeg jobber i lag med juristen om, for å være sikker på at alle rettighetene og pliktene er med og ivare tatt».*

Et annet funn ble formidlet fra de mest erfarne særlig skikkede personene. Felles for disse var at de har møtte mange barn og tatt rikelig med avhør, samt gjennomgått de endringer som har skjedd de siste ti år eller lengre. De uttrykte at de etterhvert i sin yrkespraksis kunne slippe seg noe mer fri fra metoden og bruke sin improvisasjon. De forklarte dette ved at de fulgte barnets reaksjoner og tilpasset seg dem, når de opplevde av dette var til fordel for barnet. De reflekterte og sa at noen ganger er det nødvendig å frigjøre seg fra teori, fordi teorien kan gjøre deg stiv og unaturlig. Det ble beskrevet at de har møtt mange ulike barn og at metoden DMC av denne grunn noen ganger må tilpasses barna og ikke omvendt. Informant 1 løftet dette vakkert frem slik: *«Når man er ny er en ganske redd for å gjøre feil, det er mange som sitter og ser på og du har lyst til at det du gjør er bra og da holder du deg veldig til teorien. Men når du får litt mer erfaring*

tør du slappe mer av og stole på at det du gjør er det rette uten at du er for knyttet til teori. Jeg tror du tilpasser deg mer i forhold til barna du har i avhør... så det blir en dans, du er nødt til å danse en dans med barna for at det skal være vellykket».

Et siste funn var at to av informantene kom med beskrivelser som omhandlet at de var blitt mer forsiktige med hva de sier til barn når det gjelder å sikre barna hjelp i etterkant av avhør. Tidligere praktiserte de mer å oppfordre barna til å snakke i avhør, mens de i dag ikke peiler seg like mye inn på dette fordi de ikke vil signalisere en hjelp som kanskje ikke kommer. Informantene formidlet at de har hatt for mange barn i avhør der det burde ha vært dom på en mistenkt, men straffesaken endte ikke med dom.

Resultatet var at barnet dro tilbake til hjemmet etter avhør og det for barnets del ikke ble en ønsket endring i omsorgssituasjonen. Informant 2 formidlet seg slik: *«Driver jeg nå og lurer dette barnet med at det er så trygt og bra? For blir det nå slik? Og i alle fall har det gått ei tid det jeg tenker at, var det sant det jeg sa? At jeg sier jeg er der for å hjelpe og dem som hører på deg, vi skal se om vi kan hjelpe deg nå og etterpå, og hjelpe mamma og pappa senere. Det ordet hjelp er jo ting skal bli bedre eller at noe skal bli slutt på. Jeg sier jeg skal hjelpe, og barna blir kanskje tryggere og prater mer. Med erfaring så ser jeg at det barnet jeg tok avhør av for et halvt år siden, det ble det jaggu ikke bedre for. Men de neste avhørene, jeg er nok litt mer varsom med hva jeg sier jeg kan hjelpe med».*

Helt sist var det funn fra leder fra Statens Barnehus som var interessante. Dette var for det første at han opplevde at særlig skikkede personer som har et naturlig barnetekke har et stort fortrinn. Han mente at personlig egnethet har betydning, da dette berører barn sett fra deres perspektiv under avhør. Han formidlet at de som utstråler varme, er nysgjerrige, ønsker å finne ut av ting og som er glad i å prate med barn, er best egnet for barnets opplevelse og for målet med å avdekke straffbare handlinger. For det andre beskrev han at det er viktig å ikke være forutinntatt som avhører. Å la barnet få vise seg frem gjennom få og åpne spørsmål slik at barnet fyller rommet og ikke den voksne, sikrer både bevis og barnets frie fortelling. Han uttalte at for barns del og dets opplevelse av aktør i egen sak, er det essensielt viktig at avhøret gjøres med åpne spørsmål. Lukkede spørsmål preger avhøret og barnet negativt. For det tredje uttalte

han at avhørene blir bedre over tid gjennom øvelse og trening. En interessant betraktning fra informant 8 er slik: *«De som er dyktige er ikke redd for å få feedback og evaluere et avhør. De som er dårlig vil ikke ha dette. Jeg ser at noen er «på stedet hvil», dette er en utfordring».*

Leder for Statens Barnehus formidlet videre at barneverntjenesten som ser på avhøret over videoskjerm, sjelden kommer med innspill i forberedelsesfasen eller underveis i pauser. Han reflekterte over at de burde komme flere spørsmål fra barnevernkonsulenter direkte knyttet til avhøret som kan formidles til særlig skikket person.

6 DISKUSJON

I denne delen av oppgaven diskuteres hovedfunn fra mine resultater. Diskusjonen følger samme rekkefølge som i kapitlet med resultater. Hovedfunnene diskuteres i lys av valgte teori og om de er i tråd med hva en vet fra tidligere studier eller forskning.

6.1 Diskusjon av kompetanse i forhold til å ha profesjonelle samtaler og avhør av barn

Forskning viser at ansatte i barneverntjenesten ikke snakker med barna det gjelder i tilfredsstillende grad. Konsekvensen er at barn får lite oppmerksomhet for egen sak samtidig som de får mangelfull informasjon om egen sak (Vis, 2004). Tidligere studier viser på en annen måte at barn kan slippe til med sin kompetanse dersom det er lagt til rette for gode måter å kommunisere med barn på (Gamst, 2011)

Hovedfunn i min studie var at politiet ved særlig skikkede personer har utdanning, opplæring, rutiner og praktisk trening i samtalemetoder når de skal ta avhør av barn utsatt for vold og overgrep. Dette fortoner seg ulikt sammenliknet med barnevernkonsulenters rutiner og kunnskap, når de skal ha utfordrende barnesamtaler. Det fremstår som et klart skille når det gjelder kompetansen mellom disse to tjenestene. Der barnevernkonsulentene mangler verktøy og konkrete tilnærminger, har særlig skikkede personer i motsetning klare metoder som det stilles høye kvalifikasjonskrav til. I tillegg har de et bredt faglig støtteapparat rundt seg med blant annet jurister, bistandsadvokater og etterforskere. Barneverntjenesten har ikke samme umiddelbare system av rådgivere rundt seg. Sett i lys av lovverk og de satsinger som en gjør i forhold til å bekjempe, avdekke og forhindre vold og overgrep på barn, er det relevant å diskutere dette (Endringer i Straffeprosessloven, 2015). Politiet har hatt stor satsing de siste årene ved å få i stand tilrettelagte avhør på Statens Barnehus. Forhold når det gjelder barneverntjenesten kan se ut som at de ikke har fått samme vilkår for å ha sine samtaler med barn. Dette kommer til uttrykk fra barnevernkonsulentene da de opplever mangel i sin kompetanse om samtaler, og ikke er gitt ressurser til å prioritere dette, dette hverken i sin utdanning eller i yrkespraksis. To barnevernkonsulenter jeg intervjuet fremhevet at de ikke har noen metode å benytte. De uttrykte behov for å

skaffe dette til veie og de mente det var et absolutt kompetansekrav. En kan stille spørsmålstegn ved om det er forsvarlig at ansatte i barneverntjenesten skal gjøre en såpass viktig og krevende jobb uten å ha de riktige verktøyene? Til tross for disse utfordringene kom det til uttrykk fra begge gruppene at de har opplevd en positiv utvikling i *om* og *hvordan* en snakker med barn i saker med mistanke om vold og overgrep. De formidlet at dette kan ha bidratt til at kriminelle handlinger mot barn i større grad avdekkes, slik at barn sikres og vernes.

Det hører til diskusjonen at det er skiller mellom politiets og barneverntjenestens lovverk, rammer og mandat. Ulikheten mellom instansene er at barnevernkonsulentene ikke skal ta avhør av barn, dette utføres kun av særlig skikkede personer i politiet med påtalejurist (Forskrift om tilrettelagte avhør (2015)). Det er likevel flere aspekt som her er sammenfallende og beslektet. Begge tjenestene møter utsatte barn i sitt arbeid og begge steder har en lovpålagt plikt i å avdekke vold og overgrep og snakke med barn om dette (Barne- og likestillingsdepartementet, 2015). Det er slik at tjenestene noen ganger møter de samme barna i slike saker og har samtaler med dem på hver sin arena, til tross for ulikheter i egne lovverk. Det er på sin plass å spørre om forutsetningene og oppmerksomheten særlig for barnevernkonsulenter for å utøve profesjonelle samtaler, er tilrettelagt med ressurser og faglig standard som er i takt med det reelle arbeidet de skal utføre, dersom en ser dette i kontrast til hva de særlig skikkede personer har av ressurser?

Ordningen politiet har vedrørende tilrettelagte avhør virker som å være i tråd med tidligere studier og forskning når det gjelder å ivareta forhold rundt barns pålitelighet i sine fortellinger. Dette er fordi informasjonen barn gir ut, blir tilrettelagt for at barn i en fri ekspansiv fortelling med færrest mulig spørsmål fra intervjueren, inneholder minst mulig feil (Langballe, 2007). Det er samsvar mellom teori og forskning om barnesamtaler, og den praksisen de særlig skikkede personene formidler at eksisterer på barnehusene, samsvarer også med dette. Slik kan en tenke at politiets arbeid er til fordel for barna det gjelder. Dette stemmer også overens med uttalelser fra leder ved

Statens Barnehus. Hans perspektiv var at kompetansen den særlig skikkede person har opparbeidet seg, fungerer bra og har faglig god forankring som støtter barn godt.

Med tanke på ordningen barneverntjenesten har vedrørende samtaler med barn, kan det fremstå som at de ikke har samme ressurser som politiet og arbeider med strammere rammebetingelser. På denne måten kan de få begrensede muligheter til faglig fordypning på området. Dette kan påvirke kvaliteten på deres samtaler med barn. Dette samsvarer med tidligere forskning (Vis, 2004) og uttalelser i Norges offentlige utredninger nr. 8 ved Barne- og likestillingsdepartementet (2009). Her formidles det blant annet at barneverntjenesten i mindre grad snakker med barn på bakgrunn av at de er redde for å gjøre feil eller usikre på hvordan samtalen skal gjennomføres. Det er grunn til å diskutere om barnevernkonsulenter har god nok kompetanse for å snakke med barn når de er utsatt for vold og overgrep? En god samtale forutsetter at de som snakker med barn bør ha riktig og god kompetanse om det (Gamst, 2011). Videre må det fortsatt må jobbes med å styrke kompetansen da barnevernkonsulenter mangler trygghet, kunnskap og handlingskompetanse om hvordan legge til rette for at barn ut fra sitt perspektiv kan si noe om hvordan de har det (Gamst, 2011). På denne måten kan det by på utfordringer for at barneverntjenesten skal innfri plikter, lovverk og krav som de stilles ovenfor når det gjelder profesjonelle samtaler med barn. Et tema barnevernkonsulentene snakket om i intervjuene, var at de bygget seg opp en erfaringskompetanse for å ha samtaler med barn. I lys av at de har lite konkrete verktøy om barnesamtaler, kan en med dette forstå det slik at de har opparbeidet seg en kompetanse i erfaring ut fra hva som har fungert, kanskje etter prøving og feiling i praksis.

Barnevernkonsulentene beskrev videre at de seg imellom hadde ulike oppfatninger når det gjaldt forståelse av egen kompetanse. Det var forskjeller mellom barnevernkonsulentene, hvilket kom til uttrykk ved at to av dem opplevde det som utfordrende å ha samtaler med barn på bakgrunn av at de ikke hadde en konkret metode. Den tredje opplevde derimot ikke dette som utfordrende og beskrev at til tross for mangel av metodebruk, evnet han å ha gode avdekkende samtaler med barn. Det er

grunn til å spørre om disse uttrykkene er en følge av den mulig innskrenkende muligheten de har for å få lært seg teknikker og metoder når det gjelder samtaler med barn utsatt for vold og seksuelle overgrep? En måte å forstå det på er at det er sprik mellom barnevernkonsulenter når det gjelder måten de opplever de kan prate med barn på, i mangel av konkrete metoder. Det blir viktig å stille spørsmålstegn ved i hvor stort omfang ulikheter forekommer fra sak til sak, og mellom ulike barnverntjenester i Norge?

Ved siden av å gi et bilde av skjevhet mellom de to gruppene, forteller de særlig skikkede personene at de er lojale til metoden DMC (Den dialogiske samtalemetoden), og de ser den fungere i praksis. I teorien beskrives metoden som et redskap for å få barn til å fortelle, samt å styrke deres mulighet til å bli hørt (Gamst, 2011). Samtlige særlig skikkede personer forteller at de setter sitt personlige preg på metoden og gjør den til «litt sin». Dette betyr at metoden oppleves som et fleksibelt verktøy som kan tilpasses det enkelte barn. Barnevernkonsulentene uttalte at de bruker erfaring fra arbeidslivet og forsøker å bygge opp kunnskap om hvordan de skal gjennomføre samtaler med barn, og på den måten også former noe til «sitt eget». På denne måten kan en kanskje trekke en parallell mellom gruppene ved at begge bruker egenskaper fra seg selv som ikke eksplisitt er hentet fra faglitteratur.

Det kan være nærliggende å spørre om påliteligheten til metoden de særlig skikkede personene da er like valid og pålitelig dersom de påvirker eller former den? På den ene siden forteller særlig skikkede personer at de benytter metoden og fremhever at det er en viss fleksibilitet i den. Her kan de tilpasse den til eksempelvis situasjonen, barn eller egne preferanser. På den andre siden kan en kanskje tenke at bestemte metoder gjør arbeidet stivt og listebasert, men i dette tilfellet benyttes metoden og formes ovenfor barna etter deres premisser. I lys av teori når det gjelder dette og påliteligheten i barns fortellinger, så krever en at det skal legges til rette for at barnet skal være upåvirket for å fortelle fritt (Langballe, 2007). Ved å gjøre metoden fleksibel og følge barnet, kan en på denne måten slik som teorien formidler, legge til rette for barna ved å justere metoden. Videre er en opptatt av påliteligheten hos barn, samtidig gis de voksne profesjonelle rom for å prege måten de gjennomfører samtaler på. I følge Gamst (2011) handler en

barnesamtale om mer enn barns rett til å bli hørt, da et vesentlig anliggende er *hvordan* barnet blir hørt. Det kan i lys av overnevnte være viktig å ha et perspektiv ved at det kanskje vil være umulig å opptre fullstendig objektiv i samtaler med barn, uavhengig om en benytter metode eller ikke. Når det gjelder barnevernkonsulentenes beskrivelse av at de benytter sin erfaring i samtaler med barn, vil det kort nevnes uten å gå videre inn på det her, at personlig egnethet også kan påvirke erfaring og at erfaring kan fortone seg ulikt fra person til person. Jeg kommer tilbake til og vil diskutere personlig egnethet under punkt 6.3.

Et tema leder for Statens Barnehus snakket om i intervjuet, var at jevnlig vedlikeholdstrening og metodebruk var av stor betydning. Han fremhevet, gjennom å ha overvært mange avhør over år, at betydelig læring og opptrening er viktig før en går i gang med samtaler eller avhør av barn. Slik kan en kanskje tenke seg til at det ikke holder å sende sine ansatte på kurs og tro at kompetansen således er på plass. En bør sørge for ytterligere ferdighetstrening, vedlikehold av ferdigheter, veiledning og faglig påfyll av barnesamtaler, både når det gjelder barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer.

6.2 Diskusjon om ivaretagelse av barns rettsikkerhet

Endringer i lovverk de siste årene for å forbedre barns rettssikkerhet kommer blant annet til uttrykk ved at innsatsen for å verne barn mot vold og seksuelle overgrep har blitt økt. Justis- og beredskapssektoren og regjeringen ønsker å styrke arbeidet, forebygge, beskytte og redusere alvorlig kriminalitet. En er opptatt av å sikre etterforskning og gjennomføre straffeforfølgelse på en slik måte at det ikke forverrer situasjonen for barn (Prop 112 L (2014-2015)). Det har de siste årene vært gjort satsninger fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2014) for å bekjempe vold og seksuelle overgrep med en egen tiltaksplan.

Et funn i min studie var at barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer på mange måter fremstår som å ivareta barns rettssikkerhet som er å tråd med lovverket og de

satsinger som er gjort. Dette gjennom beskrivelser av klare rutiner og god organisering når det er bekymring eller avdekt vold og seksuelle overgrep. Informantene planlegger og gjennomfører avhør av barn og hjelper dem dersom de har behov for det, i en strukturert og tilpasset form på Statens Barnehus. Til tross for at tjenestene har ulike oppgaver, gir de et felles bilde av et godt samarbeid mellom dem, så vel som hver for seg. Dette kan innebære at et barn blir anerkjent som individ og aktør i egen sak. Barnet blir hørt og lyttet til og får være deltaker i alle forhold som berører det. Ikke minst får barnet hjelp til å vernes fra ulovlige hendelser. Dette ansees som viktig i forhold til barns rettigheter og er i tråd med Barnekonvensjonen (1989).

Informantene opplevde at de følger opp og ivaretar barn på en god måte, med intensjon om at kriminelle handlinger mot barn skal stoppes. I lys av gjeldende forskrift i Straffeprosessloven (2015) kan dette bety at lovverket imøtekommes med den tilrettelegging og kartlegging politiet og barnevernkonsulenter utfører. Samtidig opplyses saken og barnet vernes og beskyttes (Forskrift om tilrettelagte avhør, 2015). Barnevernkonsulentene beskriver på sin måte gode rutiner og ansvar for at de følger opp barn, med blant annet å ta raske beslutninger ved å ta kontakt med politiet og sette i gang tiltak. Det kan ut fra deres utsagn se ut til at barneverntjenesten også innfrir kravene om tverrfaglig samarbeid med offentlige aktører som politi og Statens Barnehus, så vel som å sørge for at barn hjelpes. Det samme gjelder fra politiets side ved at de iverksetter etterforskning og planlegger avhør av barn. På denne måten kan det bety av barns rettssikkerhet ivaretas av begge tjenestene når barn er utsatt for vold og overgrep.

Ved siden av at særlig skikkede personer i politiet beskrives med tillit når det gjelder ivaretagelse av barns rettssikkerhet, fremkom det andre interessante funn som kan være verdt å diskutere. Her dreier det seg om at samtlige informanter peker på at særlig skikkede personer har mangler i tid og ressurser for å ta avhør av barn. Dette kan føre til at ansatte i politiet ikke rekker å etterforske og ta avhør i saker så hurtig som en ønsker. I beskrivelsene kommer det frem at det kan gå måneder før avhør gjennomføres. På den ene siden kan dette bety at barn som er utsatt for vold og overgrep opplever

omsorgssvikt lenger enn nødvendig, til tross for at to ansvarlige instanser er kjent med situasjonen og det er ønsket med tilrettelagte avhør for å sikre blant annet bevis. Dette kommer også til uttrykk ved negative følelser hos begge gruppene rundt barna det gjelder og barnas omsorgssituasjon. De ønsker ikke denne ventetiden på deres vegne og har ønske om raskere saksgang. På den andre siden tar barnevernkonsulentene tak i situasjonen etter avtale med politiet, ved å gjennomføre treffpunkt med barn. Her kan barnevernkonsulenter selv forsøke å vurdere situasjonen ytterligere ved å foreta avdekkende samtaler. Det kan tenkes at dette er viktig og bra i og med at en ikke avventer at politiet skal starte etterforskning. Jeg mener likevel det er nærliggende å stille kritiske spørsmål ved rettssikkerheten til barn når dette skjer. Særlig når en kjenner til at samtalene barnevernkonsulentene i denne undersøkelsen gjennomfører kanskje ikke får barnets fortelling frem, og derved kan det i verste fall gå utover barns rettssikkerhet.

Likevel kan dette gi et bilde av at begge tjenestene forsøker å gjøre noe, i stedet for å avvente fullstendig til politiet starter etterforskning. Dette stemmer i forhold til teori, føringer fra lovverk og utøvende praksis hos barneverntjenesten og politi de siste tiår, der det formidles det at barn tidligere var perifere men at de i dag høres i mer strukturerte former (Strandbu, 2011). Dette ser også ut til å være i overensstemmelse med perspektivet til leder fra barnehuset. Han uttrykte at barn i dag høres i ordnede former på Statens Barnehus og at dette betyr mye for barn. I lys av dette kan det være relevant å fremheve det nye forslaget fra Norges offentlige utredninger nr. 16 ved Barne- og likestillingsdepartementet (2016), der utvalget mener at en rettighetsbasert barnevernlov er den mest effektive måten for å kunne realisere barns rett til beskyttelse og omsorg. I intervjuene snakket informantene om at barn høres, men at det kan ta tid. På grunn av mangler i tid og ressurser hos politiet kan dette gjøre at avhør som skulle funnet sted av særlig skikket person, utføres av barnevernkonsulenter som verken har samtalemetodikk eller lovverket på sin side for å kunne sikre bevis eller forberede eventuell straffesak. Med tanke på utgangspunktet i dette kan en undre seg over om grunnregelen i Lov om Barneverntjenester (1992) som omhandler barnets beste, innfris? Her skal barnets beste være et hovedhensyn, eksempelvis i nødsituasjoner og det må vises til en bevisbyrde dersom det ikke finnes andre akseptable eller

gjennomførbare løsninger (Strandbu, 2011). Mine funn er videre i samsvar med eksisterende kunnskap om politiets fristbrudd som omhandler avhør som ikke ble gjennomført innen frist på grunn av kapasitets- eller ressursmangler, særlig hos de som foretar avhør på Statens Barnehus (Politidirektoratet, 2016).

I følge Gamst (2011) gir profesjonelle barnesamtaler ved bruk av spesifikke metoder positivt effekt og en solid innsats for å løfte barn og deres rettssikkerhet. Funn fra alle informantene inkludert leder ved Statens Barnehus, bekrefter at dette hovedsakelig er tilfellet. På den andre siden kan en peke på at det fortsatt er mangler for å få frem ulovlige hendelser når det kommer til tid og ressurser. Dette kan være en faktor som gjør det mindre bra for barna og kan virke negativt på ivaretagelsen av barns rettssikkerhet. Det vil være relevant i denne diskusjonen å kort trekke frem at når det gjelder eventuelle mangler i barns rettssikkerhet, ikke dreier seg om at barneverntjenesten og politiet ikke utfører sine oppgaver av «vrang vilje». Det kan omhandle manglende forutsetninger slik som økonomi, stramme rammebetingelser og politiske føringer som de ikke har myndighet til å rå over. Både barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer har mange oppgaver, plikter og krav, samtidig som de kan være nedprioritert med ressursmangler. For å kunne prioritere det genuine barn til enhver tid, bør det kanskje være mer satsing og tilrettelegging for at de skal utføre arbeidet etter barnets behov og innen lovpålagt frist. Sett i lys av informantenes jobbengasjement, oppleves det som beundringsverdig at de står i jobben og utfører den innenfor de rammene de er gitt.

6.3 Diskusjon om barns deltakelse og medbestemmelse

Forskning forteller at barn i dag i større grad er sett på som betydningsfulle samfunnsaktører som bør anerkjennes for sin kompetanse og få rom til å ta beslutninger i eget liv (Strandbu, 2011). Et av mine funn fra var at informantene sørger for at barn i dag får delta i egen sak gjennom samtaler og avhør og kan på denne måten være i tråd med forskning som beskrevet. På denne måten kan en forstå det slik at barn får tilrettelagte forhold og blir møtt av profesjonelle voksne som etter beste evne møter dem med trygghet, tillit og respekt. Det kom frem fra særlig skikkede personer at de ikke

ønsket å presse eller stille ledende spørsmål til barna. De tilrettelegger avhør på best mulig måte når det gjelder deres spørsmålsstilling og bruker også mye tid på forberedelser. Dette kan indikere at de tilrettelegger for barns deltakelse og medbestemmelse.

To av barnevernkonsulentene gjorde det på samme måte ved at de unngikk å stille ledende spørsmål, og fokuserte på at barn skulle delta frivillig og på deres premisser. Videre oppga de at de støttet dem og var tilgjengelig om barn ville fortelle om opplevelser de kan ha vært utsatt for. Dette er i tråd med teori når det gjelder barns medbestemmelse og deltakelse da de gjennom samtale og avhør blir hørt og lyttet til, og at det skjer på en profesjonell måte. Barne- og likestillingsdepartementet (2009) henviser til studier der barn trenger å bli hørt og lyttet til dersom de skal få påvirke og være deltakere i administrative og rettslige saker som angår dem. På denne måten kan en i denne undersøkelsen forstå det slik at barns deltakelse og medbestemmelse blir imøtekommet, men kanskje ikke i så stor grad som ønskelig på grunn av begrensninger i kompetanse og tid.

Et annet funn som politiet snakket om kan vise et annet perspektiv når det gjelder deltakelse og medbestemmelse. To av de særlig skikkede personene fortalte at de har begrenset seg i å fortelle barn at de skal hjelpe dem dersom det kommer frem opplysninger som er ulovlige. Utviklingen er at de har hatt sett mange barn fortelle om sine opplevelser og derved implisitt tror barna de får hjelp. En kan forestille seg at barnet opplever skuffelse og svik. Dette er fordi de etter å ha åpnet opp for intime, skremmende og sårbare opplevelser, opplever at krenkelser, vold og overgrep de utsettes for, ikke får de konsekvensene som kanskje forventes. En informant forklarer dette ved at barn mener begrepet «hjelp» betyr at ting skal bli bedre. Det er her grunn til å stille spørsmål om hvorvidt barns deltakelse og medbestemmelse, såvel som om rettssikkerheten, da blir ivaretatt? Dette er begrunnet i at særlig skikkede personer som jeg intervjuet fremhevet at de gjennom erfaring har sett at de bør være mer forsiktige med hva de lover fordi ressursene rundt ivaretagelse av barns rettigheter ikke er gode nok. Barnekonvensjonen og Norske lover stadfester at barn skal ha en posisjon som et

subjekt med egne rettigheter (Gamst, 2011). Barnekonvensjonen har bidratt til å gi barn en større stemme, der en av konsekvensene er positiv oppmerksomhet og fokus på hvordan barn har det. Barnekonvensjonen er opptatt av at barn skal være selvstendige rettighetsbærere som blir beskyttet av menneskerettigheter og har særskilt krav på beskyttelse og vern (Barnekonvensjonen, 1989). Det er grunn til å stille spørsmål ved om barn i lys av dette får sitt særskilte krav om beskyttelse og vern? Det kan fremstå som at informantene vegrer seg for å love barn noe, da de vet at systemet ikke alltid evner å hjelpe barn selv om de åpnet opp for sine fortellinger.

Det hører til den videre diskusjonen at det kan se ut til at informantene griper inn og kommer tett på barns verden. De avgjørelser som blir tatt kan ha stor påvirkning på deres liv. Sentralt i funnene var at barns fortellinger er sterkt ønsket og at de etterstreber at barns medvirkning skal få plass. Ett tema informantene var opptatt av var at barn trenger å få god informasjon og erfare at deres meninger får betydning. Mange var opptatt av å være åpen og ærlig med barna, det ble lagt vekt på å snakke sant. Gamst (2011) hevder at jo mer vi forsøker å informere barn, ta de på alvor og lytte til dem, jo bedre og riktigere beslutninger kan fattes på bakgrunn av barnets eget bidrag. Gjennom beskrivelser fra informantene med unntak av én, kom dette frem.

Informanten som var utdannet sosionom skilte seg her noe ut fra hele gruppen av informanter. Han opplevde at barn han snakket med fikk sin stemme frem, selv om han hadde en tilnærming til barn med direkte og lukkede spørsmål uten bruk av noen spesiell samtalemetode. Han fremsto å ikke ha kunnskaper om begrensinger med lukkede spørsmål og gjennomførte samtaler med barn på slikt grunnlag. På en måte kan dette kanskje sees på som at han ikke har kjennskap til at lukkede spørsmål kan virke mot sin hensikt, og ikke er bevisst på de konsekvenser og eventuelle utfall av samtalen dette kan medføre. I følge Langballe (2007) forteller barn sine historier med minst mulig feil dersom de stilles få og åpne spørsmål fra intervjueren. Slik kan en diskutere om personer lik denne informanten, med annen utdanning enn barnevernkonsulenter og politi, har mindre faglig forståelse når det gjelder samtaler med barn og for å få frem barns deltakelse og medbestemmelse? I et vidt perspektiv tenkes det på grupper av

fagfolk slik som både sosionomer og andre med høyere utdanning som vernepleiere og spesialpedagoger som også arbeider i ulike barneverntjenester. Det kan være på sin plass å spørre om alle disse faggruppene er like godt rustet til å sørge for at barns deltakelse og medbestemmelse blir hensyntatt, når de ikke har samme grunnutdanning som barnevernspedagoger? På den andre siden kan en samtidig nyansere dette og si at heller ikke barnevernspedagoger har spesiell trening i samtaler med barn. Det kan eksempelvis være at spesialpedagogene er mye mer trent. Oppsummert er en i denne undersøkelsen kjent med at barnevernkonsulenter som en kan anta reelt sett skulle vært mest egnet, forteller om liten eller ingen faglig tilnærming når det gjelder profesjonelle barnesamtaler. Dette stemmer overens med hva utvalget i Barne- og likestillingsdepartementet (2009) formidler om god opplæringsmetodikk og fortløpende veiledning kreves for å få overført og anvendt empirisk basert kunnskap, slik at barnevernkonsulenter i sitt arbeid med barn, kan ha god nok ferdighet i kommunikasjon.

På tross av mangel i formell kompetanse om barnesamtaler, kan barnevernkonsulenter som arbeider i barneverntjenester tenkes at de gjennom erfaring bygger seg opp faglig trygghet som gjør at de opplever å stå støtt i noen grad. De kan også bygge seg opp en måte å praktisere på som er uhensiktsmessig når de ikke har lært seg det riktig. Dersom dette er tilfelle, bør dette likevel ikke sees som en unnskyldning for og ikke gi barnevernkonsulenter tilstrekkelig med opplæring. Erfaringskompetansen deres kan på denne måten sees på som lite jevngodt med å få opplæring i relevant metodikk. Gamst (2011) hevder at fagpersoner opplever større faglig trygghet for egen kommunikasjonskompetanse dersom de gjennomfører en prosessopplæring i DMC. Dette kan gjøre det lettere å ha fokus på barnet og barneperspektivet når en skal undersøke eller etterforske noe. På denne måten avdekkes alvorlige forhold både tidligere og oftere (Gamst, 2011). Med dette perspektivet kan en fremheve og støtte bruk av opplæring i DMC for å heve kompetansen hos barnevernkonsulenter.

Et ytterligere funn fra barnevernkonsulentene var at uegnede lokaler der samtaler med barn gjennomføres, kan ha betydning for samtalens utfall. Stive kontorer med lite

barnlig interiør, kan virke negativt da det ikke er lagt til rette for barn. I motsetning til dette har barnehuset andre forhold der barn blir møtt med premisser slik som eksempelvis mat, leker, klatrevegg, eget samtalerom, tegnesaker og liknende. Her kan en stille spørsmål ved om to svært ulike fysiske forhold kan prege samtaler og avhør, og om dette gjør noe med barns mulighet til deltakelse og medbestemmelse?

Når det gjelder personlig egnethet fortalte tre av fire særlig skikkede personer om et annet interessant funn. De uttrykte at det kan være til fordel for barna at de benytter sin improvisasjon kombinert med metoden under avhør. På denne måten fremheves personlig egnethet og at det har betydning i positiv forstand. De beskrev at de med erfaring ble tryggere og kunne løse seg mer fra et tekniske og teoretisk avhør. Samtalemotoden og teori ble ikke forkastet av dem, men de evnet mer å følge barns reaksjoner slik at det kunne tilpasse seg barna. På denne måten følger de «barnets dans», og i lys av dette koples de på både sine faglige og personlige kvaliteter. Resultatet av avhøret kan da forstås som at fortellingene til barna kom til uttrykk på en god måte og at avhør blir vellykket. Leder i Statens Barnehus støttet dette perspektivet. Han fortalte at personlig egnethet har betydning for hvordan avhøret blir. På denne måten kan en få et bilde av at personlig egnethet har en legitim betydning for at barn skal delta og ha medbestemmelse i saker som angår dem. Videre kan en tenke at det ideelt ikke er hvem som helst som skal ta samtaler og avhør av barn, det bør være personer som er egnet til det og som har både erfaring og utdanning i barnesamtaler. Barnevernkonsulentene var også samstemte i at personlig egnethet og «kjemi» var viktige faktorer og en verdi i barnesamtaler. Spørsmålet i en muligens større oppgave kan være å diskutere hvordan en måler personlig egnethet og på hvilken måte den benyttes. Jeg vil i denne oppgaven ikke gå nærmere inn på dette.

Et annet tema leder for Statens Barnehus snakket om i intervjuet, var at han savnet flere spørsmål og kommentarer fra barnevernkonsulenter knyttet til avhøret som den særlig skikkede person kan benytte seg av. Dette kan indikere at barneverntjenesten og politiet bør være i enda tettere dialog og samarbeide i hvert enkelt barns saker som omhandler vold og overgrep, og forstås slik at det er mer å hente ut av det tverrfaglige samarbeidet.

En god barneverntjeneste og avhørssituasjon forutsetter kvalitet i hver eneste samtale. Det er viktig å kreve at tjenester som skal avdekke, forhindre og hjelpe barn utsatt for vold og overgrep, får tildelt nødvendige ressurser. I utfordrende barnesamtaler bør de kanskje ha faglige rammer som gir gode nok betingelser for å utføre sine oppgaver. En god barneverntjeneste krever at barnevernkonsulentene får økt kompetanse i samtaler med barn med kontinuerlig vedlikehold og faglig påfyll. Gjerne i grunnutdanning eller på videreutdanning- og masternivå. Også i yrkespraksis vil det være viktig å lære seg og trene på samtalemetoder. DMC vil kanskje være å fortrekke med tanke på dens positive fungering som forskning, likeså som informantene, forteller om. Enkeltkurs vil kanskje ikke være utfyllende fordi i realiteten er det utfordrende å omsette et 3-dager kurs i praksis og tro at det skal gi en læring og endring som kommer barnet til gode. En god polititjeneste ved særlig skikkede personer krever flere ressurser slik at de kan sørge for *tid* til alle avhør. Dette forutsetter at flere utdannes til særlig skikkede personer og at det er færre saker per avhører. Da vil kanskje betingelsene de står ovenfor, ligge til rette for samme kvalitet i hvert eneste avhør av barn som er utsatt for vold og seksuelle overgrep.

7 KONKLUSJON

Formålet med denne studien har vært å undersøke hvordan ansatte i barneverntjenesten og politiet beskriver egen kompetanse om barnesamtaler og hvilke utfordringer de knytter til undersøkende samtaler med barn som har vært utsatt for vold og overgrep.

Min studie viser at det er ulik kompetanse hos barnevernkonsulenter i barneverntjenesten og særlig skikkede personer i politiet når det gjelder samtaler og avhør av barn. Selv om de har ulike lovverk de skal følge, er det likevel grunnlag for å reise spørsmål om de store forskjellene mellom dem når de tidvis møter de samme barna. Barnevernkonsulenter har begrensninger og liten opplæring av metoder, mens særlig skikkede personer derimot har klare metoder som er støttet av forskning og faglig forankring. Denne undersøkelsen viser at særlig skikkede personer har mest kompetanse, barnevernkonsulentene har mindre og sosionomer har minst kompetanse.

I undersøkelsen kom det frem at samtaler med barn i barneverntjenesten er i tråd med det en vet fra tidligere studier og forskning. Barnevernkonsulenter har utfordringer ved at de må ha mer verktøy for å snakke med barn for å klare å ha avdekkende samtaler. Det kom gjennom oppgaven frem at de i dag benytter de sin erfaringskompetanse som metode og det er stilt spørsmålstegn ved om det er forsvarlig at ansatte i barneverntjenesten skal gjøre en såpass viktig og krevende jobb uten å ha de riktige verktøyene? Er det til barnets beste at barn møter barnevernkonsulenter som ikke behersker metodiske barnesamtaler? Jeg tror barnevernkonsulenter har behov for faglig påfyll, ferdighetstrening og veiledning. Barnevernkonsulenter bør få opplæring i konkrete metoder for å ha samtaler med barn og de bør trenes og gis veiledning over tid. Opplæringen bør også få manifestere seg i praksis. Jeg tror at enkeltstående kurs ikke vil være tilstrekkelig for at kompetansen kommer på plass og tenker at deres erfaringskompetanse kan anses som lite jevngodt som en konkret metodeopplæring vil kunne gi. Barnevernkonsulenter bør, slik jeg ser det, også lære seg samtalemetoder fordi prøving og feiling med barn i praksis ikke bør aksepteres. Utover dette tror jeg det i tillegg bør satses på å legge om grunnutdanningen ved at barnesamtaler kommer inn i

større grad. Undersøkelsen kan også indikere at det er behov for mer ressurser til barneverntjenesten, slik at de kan bruke midler på å få hevet sin kompetanse. På denne måten kan barn i større grad bli møtt av profesjonelle voksne som har rett kommunikasjonsevne, faglig innsikt, konkrete metoder og forståelse om barnesamtaler.

Studien viser at avhør fra særlig skikkede personer bærer preg av å være av høy kvalitet. Endringer i avhør av barn har ført til at barn i dag blir hørt i tilrettelagte former. Dette stemmer overens med funn fra mine informanter og er i tråd med statistikk av gjennomførte avhør de siste fem år. Her reflekteres en økning i forhold til tidligere år. Studien gir også grunnlag for å tro at ordningen med tilrettelagte avhør følger lovverk og prinsipper og tar hensyn til hva som er viktig for barn og deres utvikling. Særlig skikkede personer har til tross for det utfordring i mangel av tid og ressurser når det gjelder ventetid på avhør. Jeg tror det bør utdannes flere særlig skikkede personer som kan gjennomføre avhør for å korte ned på ventetiden. På denne måten kan også kvaliteten forbedres fordi avhørsfrekvensen per skikkede person kan gå ned. Jeg mener studien kan stille spørsmål om barns rettssikkerhet ivaretas når barn ikke får hjelp til rett tid og viktig informasjon fra dem kan gå tapt? Er det til barnets beste at barn må vente så lenge på avhør når de har fortalt om mulig vold og overgrep? Jeg tror ressursutvikling hos særlig skikkede personer kan få betydning for at barn blir hørt så tidlig som mulig, innen frist og at kvaliteten på det enkelte avhør ytterligere heves.

Utover det ansvaret barnevernkonsulenter og særlig skikkede personer har, mener jeg det ligger et ansvar hos ledere og ansvarlige myndigheter til å gi tjenestene bedre forutsetninger og rammevilkår. Jeg tror ressursmangel er en faktor hos begge tjenestene som gir utslag på hver sin måte. Større tilfang av ressurser kan bidra til å sikre at barn i kanskje større grad får den omsorg og beskyttelse som de har krav på. Deres rettssikkerhet kan kanskje i lys av dette bedres. Oppsummert tror jeg at dette vil føre til at barn i større grad sikres og vernes der det blir avdekt vold og seksuelle overgrep.

8 VEDLEGG

Vedlegg 1	Intervjuguiden
Vedlegg 2	Informert samtykke
Vedlegg 3	Godkjenning fra NSD

REFERANSELISTE

Aase, Tor Halfdan og Fossaskåret, Erik (2007). *Skapte virkeligheter. Kvalitativt orientert metode*. Universitetsforlaget.

Alver, Bente Gullveid og Øyen, Ørjar (1997). *Forskningsetikk i forskerhverdag. Vurderinger i praksis*. Tano Aschehoug.

Barnekonvensjonen (20.11.1989). Hentet 12.01.2017 fra <https://www.reddbarna.no/vaart-arbeid/barns-rettigheter/barnekonvensjonen>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (11/2014). *En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)*.

Barne- og likestillingsdepartementet, 2006. Artikkelsamling. «Samtaler med små barn i saker etter barneloven».

Barne- og likestillingsdepartementet (06/2009). *En veileder om å snakke med barn i barnevernet. Snakk med meg!*

Barne- og likestillingsdepartementet. NOU 2009:8. *Kompetanseutvikling i barnevernet. Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning.* Oslo. Departementets servicesenter.

Barne- og likestillingsdepartementet. NOU 2016:16. *Ny barnevernslov. Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse.* Oslo. Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon.

Befring, Edvard (2002). *Forskningsmetode, etikk og statistikk.* Det Norske samlaget.

Brinkmann, S. & Tanggard L. (2012). *Intervjuet: Samtalen som forskningsmetode.* L. Tanggard & S. Brinkmann (Red.), *Kvalitative metoder. Empiri og teoriutvikling.* Oslo: Gyldendal Akademisk.

Dyregrov, Atle (2010). *Barn og traumer-en håndbok for foreldre og hjelpere.* (2.utg) Bergen: Fagbokforlaget.

Fangen, Katrine og Sellerberg, Ann-Mari(RED.) (2011). *Mange ulike metoder.* Gyldendal Norsk Forlag AS.

Gamst, Kari Trøften (2011). *Profesjonelle barnesamtaler.* Universitetsforlaget 2011

Gamst, Kari Trøften (Barn nr. 2 2005:7-27, ISSN 0800-1669. 2005. *Når kan et barn bli trodd? Bevisverdien i barns vitneforklaring i lys av troverdighetsvurdering.* Norsk senter for barneforskning.

Gjertsen, Per-Åge (2007). *Forebyggende barnevern*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Gulbrandsen, Liv Mette., Seim, Sissel., Ulvik, Oddbjørg Skjær (2012). *Barns rett til deltakelse i barnevernet: Samspill og meningsarbeid*. Sosiologi i dag, årgang 42, Nr. 3-4/2012. Institutt for sosialfag, Fakultet for samfunnsfag. Høgskolen i Oslo og Akershus. Novus forlag.

Hansen, Arna Beate (15.05.2015). *Hva med barns rettssikkerhet i saker med vold i familien?* Hentet 23.09.16 fra:
<http://www.politiforum.no/meninger/kronikker/2015/hva+med+barns+retssikkerhet+i+saker+med+vold+i+familien%3F.d25-T2tDY1m.ips>

Hansen, Bjørg, Røed (2012). *I dialog med barnet*. Gyldendal akademisk.

Justis- og beredskapsdepartementet (04.09.2015). *Lov om endringer i straffeprosessloven (avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner)*.

Hentet 14.02.2017 fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2015-09-04-87/forskrift>

Justis- og beredskapsdepartementet (24.09.2015). *Forskrift om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner*. Hentet 16.02.2017 fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-09-24-1098>

Johnson, S. Miriam (2015). *Kvaliteten på barneavhør*. Psykologisk institutt(PSI), Universitetet i Oslo.

Kinge, Emilie (2016). *Barnesamtaler: det anerkjennende samværet og samtalens betydning for barn med samspillvansker*. Gyldendal Akademisk.

Kvello, Øyvin (2010). *Barn i risiko*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Langballe, Åse., Gamst, Kari Trøften., Jacobsen, Marit. Rapport 2/2010. *Den vanskelige samtalen. Barneperspektiv på barnevernsarbeid. Kunnskapsbasert praksis og handlingskompetanse*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Langballe, Åse. Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 44, nummer 7, 2007, side 868-877. *Forholdet mellom frie og spontane beretninger fra barn i dommeravhør, og påliteligheten i barns utsagn*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Neumann, Cecilie Basberg (2012). *Forskeren i forskningsprosessen*. Cappelen Damm Akademisk.

Nilssen, Vivi (2012). *Analyse i kvalitative studier*. Universitetsforlaget.

Prop 112 L (2014-2015)(2015). Endringer i straffeprosessloven (avhør av barn og andre særlige sårbare fornærmede og vitner). Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet 31.10.2016 fra: <https://regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-112-1-2014-2015/id2408302/>

Politidirektoratet (2016). *Tilrettelagte avhør, statistikknotat 19.01.2017*. Hentet 22.02.2017 fra: https://www.politi.no/vedlegg/statistikk/Vedlegg_4440.pdf

SMISO, Støttesenter mot incest og seksuelle overgrep, udatert. Hentet 27.01.2017 fra:
[http://www.smiso.no/index.php/article/articleview/28/1\(3\)](http://www.smiso.no/index.php/article/articleview/28/1(3))

Ryen, Anne (2002). *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*.
Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

Rønneberg, Anne Lise og Poulsson, Anne (2000). *Barn som vitner. Særlig om dommeravhør og observasjon*. Universitetsforlaget 2000.

Strandbu, Astrid og Vis, Svein-Arild (2008). *Barns deltakelse i barnevernssaker*.
Barnevernets Utviklingssenter i Nord-Norge.

Strandbu, Astrid og Thørnblad, Renee (2010). «Sårbare» barn som deltakere i kvalitativ forskning. *Forskningsetikk og etisk forskning*. Norsk senter for barneforskning.

Strandbu, Astrid (2011). *Barnets deltakelse. Hverdagslige og vanskelige beslutninger*.
Universitetsforlaget.

Sommerseth, Kristin (14.02.2013). *Barnevernet må snakke mer med barn*. Hentet 12.03.2017 fra <https://www.reddbarna.no/nyheter/barnevernet-maa-snakke-mer-med-barn>

Statens Barnehus, udatert. Et tverrfaglig kompetansehus. Hentet 17.03.2017 fra:
<https://www.statensbarnehus.no/>

Skjervheim, H. (1996). Deltakar og tilskodar i Skjervheim, H. *Deltakar og tilskodar og andre essays*. Oslo: Aschehoug. Side 71-87.(17 sider).

Thagaard, Tove (2013). *Systematikk og innlevelse, en innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Tromsø politistasjon, Statens Barnehus Tromsø og barneverntjenesten i Tromsø kommune (16.12.2016). Samarbeidsrutine. Hentet 23.02.2017 fra:
<http://wpstatic.idium.no/rvtsnord.no/2017/01/Samarbeidsrutine-politi-barnehus-barnevern-16.12.16.pdf>

Vis, Svein Arild (2004). *Samtaler med barn i barnevernet*. Barnevernets utviklingscenter i Nord-Norge.